

CIGERXWÎN

RONAK

DÎWANA 4'A

STOKHOLM 1980

CİGERXWÎN

RONAK

DÎWANÂ 4'A

ÇAPA YEKEM

WEŞANÊN ROJA NU

STOKHOLM 1980

WEŞANÊN ROJA NU : I

Navnîşan : BOX 4038

14104 HUDDINGE/SWEDEN

ISBN 91-7672-000-4

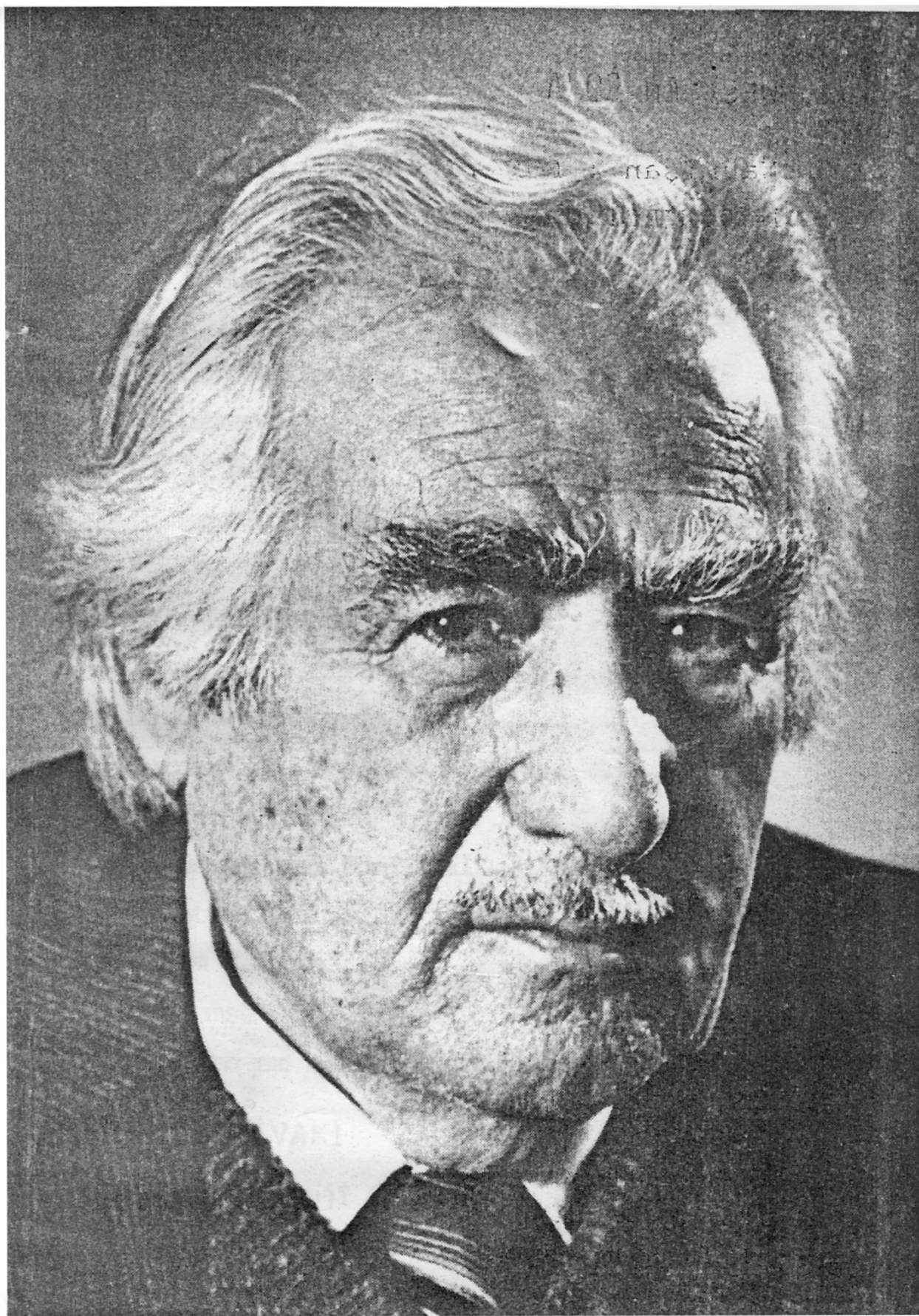
Bokförlaget ROJA NU

Copyright Cigerxwin

Printed in Sweden by

Författares Bokmaskin

Stockholm 1980

CIGERXWÎN

FEHRESTE

BİRÊ WELATPERWERÎ

Hawar hawar	11
Kî hilgirî vî barê min	17
Hovîtiya dijmin	20
Tiştên kesnedî	25
Ez nizamim çi bêjim	28
Çi ji mer divê	36
Bi ser çiyar ketim	39
Rewşa welêt	40
Setemkarîya dijmin	41
Zor û çavsoriya dijmin	45
Dûvê nav çiravê	49
Kurdistan	54
Em şer naxwazin	58
Ta neşewitin ronî nadî welêt	66
Welatperestî	68
Hizam Zennar	70
Aleqemşê	83
Ji nûve em berjor diçin	89

BİRÊ CÎVAKÎ

Çibkim bi rojî û ninêj	92
Fatê û mela	94
Îb ho şivano	98
Derwêş xwe nadî pêş	102

Şerê Dîna	105
Ji tirsî zana xwedê birne ezmana.	108
Ji xwedê divên û em firinga didin	112
Zengil dînalî	119
Bi hêstira dilê dijmin nerm nabî.	121
Ho karker bibin yek	123
Ilham	126
Şefeq hilda	129

BİRÊ EVÎNDARÎ

Ew dînya pir xweşe	131
Diyariya yarê	135
Destê xwe paçijke ji xwînê	137
Baxê şahbalê perî.	140
Çep û rast	142
Pîr bûm dil pîr nabî	144
Bi tore bixwîn vê namê	146
Me dil daye bertavê	149
Di xewnên şevande	152
Agir pêta evînê	154
Di ser çavên me ra hatî	160
Helbestak	164
Cejne yar dilxweş dibî	171
Gazîncîne	173
Nameya derd û xeman	175
Yara	176

Penge rû	177
Tu zanî ma çi dermane	179
Derdê derûnim	181
Ocaxe yar	183
Yar hat civîna min bi şev	185
Xeyamî	187
Tihnîme	189
Şêrîn lebê	191
Dilo mizgîn li te şabe	192
Fetweya pîrê mexan da	194
Dil perçe perçe hûr dikî	196
Hove neda rengê xezala	197
Bextê sipî	198
Guh bide dîrokê	199
Eman, heylê	201
Evîna dil	206

PÊŞGOTIN

Ne hewce ye ku ez li ser şexsê Cîgerxwîn dûr û dirêj binivîsim. Di çar parçên Kurdistanê da êdî kî heye ku wî nasnake û derheqa emrê wî da ne bihîstîye? Li welatên dereke jî Cîgerxwîn, wek şairekî Kurd ê mezin û wek hostayekî şoreşger bi nav û deng bûye.

Di dinyayê da hertişt gora şrûtên dorberê xwe pêk tê. Merivên rêber, serok û senatkarên mezin jî gora hewceyên zeman û mekân derdikevin, dighên. Miletê me şairekî mina Cîgerxwîn derxist, ji ber ku Kurdistan hewcedarî wî bû. Ew nêzîkî dused sal in ku Kurdistan dîkele, bo azadî ceng û şer dike û tê pelixandin. Gelê me hewcedarî dengêkî bilind bû; Cîgerxwîn bû ew deng; wî di şîerên xwe da gilî û gazînen, hevî û daxwazên gelê me anî ser zמן û bilind kir. Bona vê yekê, gelê me jî ji wî ra xwedî derket, dengê wî bû dengê gel...

Cîgerxwîn hîn di xortaniya xwe da, di dema feqîtiyê ku ew li Kurdistanê hêl û hêl digeriya, rewşa gel û welatê xwe bi her awayî, xweş fêmkir. Di wê demê da pirkes ji bindestiya welat ra dişewitîn lê yar û neyarên gel û rêya xilasbûnê bi awakî zelal ne didîtin. Piraniya wan, tenê zordestên biyanî ji gel ra dijmin dihesibandin. Dijminên nav gel, mîna axa û şexan, an ne didîtin, an jî xwe li ne dîtinê didan.. Eşkere ye ku, qasî dijminên der, yê hundir ji sedemê belengazî û nezaniya gel in. Cîgerxwîn ew yek dît û bi dil û can şerê wan zordest û kedxwaran kir. Cîgerxwîn bi xwe mele bû, lê wî gelek tiştên pûç û wala şikandin, avêtin avê, ew tiştên ku, ew e hezar sal in, di nav insanê me da têne gotin û wan famkor dikin, wek ji pûsê perdeki dikişînin ber çavên merivan. Cîgerxwîn rastî dît û rastî got. Di vê babetê da Cîgerxwîn bi rola xwe hişyar e, lê ne cure ye:

"Gotinê ku em dibêjin her kesî hişyar dikin,

"Ne gelek nû ne welakîn nû gihîştin van dora.."

(Ji Dewlemendê Bê Şerof)

Di alîyê nivîsandinê da Cîgerxwîn xwe paşda nade û têr dinivîse. Li ser bûyerên welat û dinyê, li ser babetên dîrokî û li ser dil û delalan.. Ew, di xortanîya xwe da çawa bi qîret bû, îro jî usa jîr e, jê hatîye. Ev dîwana wî ya çaran ku di 77 salên wî da derdikeve, ev yek jî nîşan dide ku Cîgerxwîn çawa karrekî bê westan e di warê nivîskariyê da. Cîgerxwîn, te vî helbestan, nivîsarên siyasî û dîrokî jî dinivîse û di vî emrê xwe yî mezin da dimeşe, tevli civin û meşînên siyasî dibe, dipeyîve û agirê şoreşgerî geş dike. Ew yek jî nîşan dide ku Cîgerxwîn îro jî wek xortekî bi hêvî ye, dilê wî ciwan e û ew di rîya rizgarî ya Kurdistanê û azadiya gel da şer dike.

Eşkere ye ku xweşikî û delalîya şîer, bi yekitiya raman û his û şikil pêk tê. Heke yek ji wan kêmbê, an sunda bimîne, şîer jî naqihîje kemalê û dilê merivan pê şad nabe. Şiêra Cîgerxwîn, wekî his û raman, bi alîyê şikil jî şîerek xurt û zor e. Ew bi reng û çînîkên Kurdistanê xemilîne. Bi alîyê gotin, çîrok, metelok û mecaz dewlemend in û xweş-eheng in. Carê li "Kone Reş" binêrin: Seyda, qasî koçeran navê tişt û tore yên wan dizane û şîera xwe bi wan xemilandîye, ew kirîye cewahîrek giranbiha.

Cîgerxwîn di dirêjahîya emrê xwe da bo gel û welatê xwe bê westan xebitî û hîn jî dixebite. Ew ewladekî Kurdistanê yê hêja ye. Lê Kurdistan jî qedrê wî dizane û bi heyîna wî şa dibe. Kurdistan, qedrê law û qîzên xwe yên camêr û canik ji bîr nake !

Şiêrên Cîgerxwîn îro li çar alî Kurdistanê di bajar û gundan da, di kom û mezran da di dest miellî - nan û melan, di dest mezin û xort û zarokan da ne. Ranan û daxwazên wî bi vî awayî rû û can digrin, xurt libin û di rîya azadiya gel da rolek mezin dilîzin,

KEMAL BURKAY
Îlon=1980

PÊŞGOTINA MIN

Berî, ko ez dest bi pêşgotina xwe bikim, supasên xwe ji heval Kemal Burkay re pêşkêş dikim, ko pêşgotineke xwe ji dîwana minre danîye. Çawa, ko ez supasên xwe ji wan heval û mirovên ko ji bo çapkirina dîwana min re xwe êşandine û karkirine pêşkêşdikim. Weharen ge supasên xwe ji dewleta swêd re jî pêşkêş dikim, ko alîkarî ji bo çapkirina dîwana min bi minre kirine. Û ji hemî dilxwaz û alîkarên xwe re jî supasên xwe pêşkêş dikim.

Ez dixwazim divirde gotineke kurt û tevayî bibêjim ko hemî dîwan û ristên ristevan û nivîskarên kurd dereng û ne di çaxên xwede têne çapkirin. Ji lewra kêniweş û bêhêz û havil dimênin. Lê tenê tiştê heye ko rûmet û hêz û doz û daxwazên wan dîwan û nivîsaran diparêzî, ko ew jî eve, ko şoriş û kêferata gelê kurd her û her nayên rawestan. Û ji ber wilo jî, kengî bêne çapkirin, doz û daxwazên wan weke xwe dimênin û gewşek û bêhavl nabin.

Lê çima em nikarin zû bi zû nivişt û dîwanên xwe çapbikin û belavbikin? Ev jî, ji ber ko çend dewletên şovîni û faşistî, welatê me dinav xwede perçekirine û heryek ji wan dixwazî me dinav xwe de bipişêvî û windabikî. Tevlî, ko ew jî dizanin, ko nema dikarin kurd û zimanê kurdî dinav xwede winda bikin lê hêjî, dinav wan xewnexav û rewrewk û sawîran de dijîn.

Stockholm 17/10/1980

CIGERXWÎN

HAWAR HEWAR

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van dijminan

Qada me xwar

Hawar dikin

Gernas û mêr

Kurdên di şer

De rengê şêr

Êrîş bikin

Tev wek piling

Ji nav xwe der

Xin wan bi c

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van çûçikan

Genmê me xwar

Talan birin

Wan dextl û pez

Çeper çirandin

Ketne rez

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van dijminan

Qada me xwar !

Hawar dikim,

Ranabî kes

Şêx û mela

Û pîr û qes

Bi xaç û xişt

Û mizgevt û dêr

Em xistine

Tora neyêr.

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van çûçikan

Dexlê me xwar.

Sed camî û

Dêr û kenişt

Naqos û bang

Û tîr û xişt

Sed lek ji

Tîpên Lemterew

Bikêr me nayên

Tev dêrew.

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van dijminan

Qada me xwar !

Bi dest tiving

Em herne şer

Bişkî neyar

Em bidne ser

• Hawar hewar

Hawar hewar !

Van qumbilan

Genmê me xwar.

Şerme, kurê

Mîtan û Lor

Qada me bigrîn

Ew bi zor

Navdare ko

Gernase kurd

Îro çiman

Mayîn zîgurd .

Hawar hewar

Hawar hewar !

Van dijminan

Qada me xwar !

Hawar dikim
Gund û eşîr
Bajarî û
Mîr û gîzîr
Dijmin ne xur-
Te herne wa
Êrîş bikin
Sêncê ewa

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar.

Dijmin bi zor
Û serbilind
Ji ber me girtin
Şar û gund
Ne nan heye
Ne war, ne cî
Namûs nema
Apê Hecî

Hawar hewar
Hawar hewar
Van dijminan
Qada me xwar.

Em tevde rabin
Mil bi mil
Êrîş bikin
Dijmin ji dil
Destan bi pakî
Bidne hev
Welat bihêlin
Bo xwe tev.

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar.

Em tev bira
Ol, ya xwedê
Cotê xwe
Bighê ser sedê
Em bidne pêy
Gernas û mêr
Tev herne dijmin
Rengê şêr.

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar.

Em pêkve wek
Şêr û piling
Li ser çîyan
Em bidne deng
Xweş bidne ser
Pişte neyar
Bişkî û bimrî
Koledar !

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van çûçîkan
Germê me xwar.

Seyda cîger
Tev bûye xwîn
Dîsa li min
Derbûn birîn
Bişkî timî
Semeyadar
Dilxweş bijîn
Em peyadar.

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar.

KÎ HÎLGÎRÎ VÎ BARÊ MÎN

Qet nerm dikî dilê neyar

Ev gazî û hawarê min ?

Piştixûze, barê min giran .

Kî hilgirî vî barê min ?

Her roj û her êvar û şev

Hawar û nalîn tên ji dev

Guh nadine dengê me tev

Heval û hem cînarê min

Kurdên nezan û rê nenas

Jar û reben, birçî û xwas

Petrol di bin de, bê kiras

Nabênî xweş vî karê min

Bi dest neyar top û tiveng

Bi dar dixwazim herme ceng

Hawar dikim, qêrîn û deng

Şikestiya ev darê min

Gazî dikim kurdên xewar

Rabin ji xew carek şiyar

Hawîr li dijmin bidne dar

Tev gundî û bajarê min

Dijmîn ku em derxin bi zor
Avên çeman em bibne jor
Zaz û Hekar û Bext û Lor
Pir xweş bikin vî warê min

Avabikin xan û sera
Em têde rûnin wek' bûra
Da xurt bikin zêr û pera
Vî bingehê dîwarê min.

Rûnin li nav bax û çema
Naz û ciwanik bên sema
Hezar xwezî bi wan dema
Pir xweş dibin êvarê min.

Şahî bikin em roj û şev
Maçan ji lêvan bidne hev
Nû xweş dibî rewşa me tev
Civan dibin damarê min

Da bel bibin beybûn û gul
Carck nemênin kul di dil
Gul bidne yarê mil bi mil
Dil xweş bibî pê yarê min

Daxwaz çiyê ji serxwebûn ?
Petrol û hatin û hebûn
Bi dest me bin hatin û çûn
Pir xweş dibin bazarê min

Nû xweş dibin dax û birîn
Serbest û serbilind dijîn
Îdî ciger nabî bi xwîn
Ta ko dijîm, yekcarê min.

HOVÎTÎYA DÎJMÎN

Piştî şerê Erarat

Bi ser kurd de bela hat

Zar û zêç û mêr û jin

Ketin nav lepê dijmin

Dibên çil û heft hezar

Hemî reben, tev hejar

Ajotin Gelyê Zîlan

Hemî dane ber gulan

Lê serdaran çil keçik

Keç û bûkên pir xweşik

Pirê wan bûk û qîzin

Dako bi wan bilîzin

Lê xwe avêtin avê

Go: ev pîsî me navê

Stranek li ser çêbûye

Bi dilşewat lêbûye

Xemo ji bo me digot :

Dilê civatê disot.

Çav li serî sor dibûn

Na, ez şaşim, kor dibûn.

Ronik ji wan dibûn rêz

Wî xem dikirin hembêz.

Xemo, welatperwer bû

Dîwana min jiber bû.

Li ku rûništa, digot:

Zû pertalê xwe difrot.

Pertal welatperwerî

Ne qumaş û ne hirî

Herkes dixwest bibênî

Bihna xwe pê derênî

Xemo, bi xem, dilbirîn

Ji dîwana Cigerxwîn

Gelek ristik jiber bûn

Bi axîn û keser bûn

Ji kurdan re wî digot:

Dil û hinav li wan sot.

Mirovekî karker bû

Şal û şapik diber bû

Bi şar û kumê kolos

Gelek diçû *Alagos*

Vê paşiyê çû welat

Lê nizanim çi pê hat ?

Min pir li wî dipirsî

Ne carekê, sed û sî

Dibêjin hêjî saxe

Bi xanî û qûnaxe

Heta par jî hê xweş bû

Li welêt bû, rûgeş bû

Serpêhatî dirêje

Weke rojî, nimêje

Li Dêrsim û li Sasûn
 Na, ez şaşim, hemî şûn
 Li Iraq û li Iran
 Ne kêmtir bûn ji tirkan
 Eve rewşa bindestî
 Çiman divên serbestî
 Ez çî bêjim hê kêne,
 Bindest hemî wekê me.
 Li her der têne kuştin
 Bê xwedî ne, bê piştin
 Şovînîtî, zordarî
 Bicî tênin vî karî
 Imperyalin têr pere
 Wan daniye ji me re
 Ev destûra çewt û xwar
 Paşê bûne koledar
 Heçî bindestê dijmin
 Neçare têne kuştin
 Divê destan bidin hev
 Xebat bikin roj û şev
 Dijmin ji ser xwe rakin
 Lê ji bona çî nakin ?
 Dijmin ji me zanetir
 Welat li me perçe kir
 Kurd nexwendî, perîşan
 Dimrin ji bo gezek nan.

Dewlemendê mal genî
 Dijmin bi wan dikenî.
 Hin jî di hember pera
 Xwe difroşin, wek kera
 Hin jî divên Kurdistan ;
 Lê ji wan re gulistan
 Em li jêr û ew li jor
 Li me bikin zilm û zor
 Olperest û êlperest
 Navên kurd bibî serbest
 Wan em perçe kirin xweş
 Riwê kurdên teres reş
 Arzan em dane dijmin
 Ev bû sed û sîh û hin
 Bawer dikin misilman
 Hemî başin bi îman
 Heçî mayî nebaşin
 Çiqa jîr bin, li paşin
 Roja qiyamet rabî ;
 Mirov li Şam cema bî
 Xwedê deynî mêzînê
 Mihemed navan bixwînê.
 Dojeh ji bo gawira
 Bihişt ji bo me, bira !
 Misilman tev bira ne
 Ji hev re wek çira ne

. Kîjan bibî padîşah
Deynin serê wî kulah
Gerdenxwar bin ji bo wî
Tev li kar bin ji bo wî
Milet çiyê, ziman çî ?
Bere tazî û birçî
Ser deynin ber nigê wî
Em têr bikin zikê wî
Ji ber van mirovên dîn
Seyda bûye Cigerxwîn !

TİŞTÊN KESNEDÎ

Dema ko kurdên Sasûn
Di hember tirk de rabûn
 Ew gernasê ser çiya
 Pirê wan bûn *eşqiya*
Serê dijmin êşandin
Qayîş pêre kişandin
 Gelek ji tirkan kuştin
 Kes li welêt nehiştin
Dijmin leşkerê giran
Bi xurtî şande ser wan
 Kurd naçare şikestin
 Heta îro bindestin.
Dijmin kete nav welêt
Kirin çî tiştên *kirôt*
 Jin û zarok dikuştin
 Xanîk ava nehiştin
Talan kirin bê jimar
Kurdên reben man hejar
 Dibin destê wan de man
 Hey hawar û hey eman !
Heft mirovên malmezî
Kuştin wek berx û bizin
 Qerwanake çar çembil
 Kuçik li bin sed û çil

Li ser êgir, tijî av
 Êw dijminê bê zirav
 Yek, yek xistin nav avê
 Heta çermê xwe bavê
 Her heft bi wê ava germ
 Suhtin heta nema çerm
 - Ey peyrewê Hilako !
 Wilo dikin heta ko
 Bi hesanî bibin tirk
 Bi tov tavên, nebî firk
 Heta kengî berberî
 Ev kar get naçî serî.

Wê hey roja mejî bê
 Roja kur guh nedî dê
 Lê em ne wek we hovin
 Ji we bêtir mirovin
 Dadgahekê dê çêkin
 Navê millet dê lê kin
 Ji tirk û kurdên birçî
 Evên dibin dewrimcî
 Çend mirovên pir zana
 Wê bixwênin tim vana
 Emê we bispêrin wan
 Bela ew bikin ferman

Ewê ji we bipirsin :
Ka we çawa kurd kuştin ?
 Çavnêrê we ye sêdar
 Dimrin weke gurên har
Dema win bikin qêrîn
Xemgîn dibî Cigerxwîn.

EZ NIZANİM Çİ BÊJİM

Heval, ez bilûrvanim
Dengê saza hozanim
Ji we ez dilgiranim
Ez nizanım çî bêjim

Ez bilûra Marksım
Dengê rista bêkesim
Ji hêvîyan avisim
Ez nizanım çî bêjim

Ez daxwaza Xanî me
Rewşa neqşê Manî me
Di ristê de kanî me
Ez nizanım çî bêjim

Arê dilê Cizîrî
Tava tora Herîrî
Ez nûjenim bi pîrî
Ez nizanım çî bêjim

Nakin dengê saza min
Guh nadin awaza min
Yan nizanin raza min
Ez nizanım çî bêjim

Ez Mûsayê Hesarim
Ji we tevan dilsarim
Lê ez bi we nikarim
Ez nizanim çi bêjim

Çiman hemî nabin yek
Leşker nakin lek bi lek
Kanîn ew bircên belek
Ez nizanim çi bêjim

Hirç ketine nava rez
Gur ji hawîr têne pez
Ji xew rabin em bi lez
Ez nizanim çi bêjim

Çine ev êl û eşîr ?
Ne beg maye nejî mîr
Ji dijmin re bûn gizîr
Ez nizanim çi bêjim

Şêxên bi cibe û şaş
Xwe ji olê dane paş
Hemî bûne gornebaş
Ez nizanim çi bêjim

Ey xortê ko ji nû tê !
Êko dinav zikê dê
Yan jî di pişta bavê
Ez nizanim çi bêjim

Ji bo we ez vê sazê
Xweş lê didim bi gazê
Bi daxwaz û nîyazê
Ez nizanim çi bêjim

Ev daxwaza me pir kûr
Mûsa, min ew bire Tûr
Îsa, min ew kire nûr
Ez nizanim çi bêjim

Ez milletim, ez mirov
Sedê bîsta neman hov
Direşênim bo we tov
Ez nizanim çi bêjim

Ji bo we min gelek hişt
Min diwan û hin nivîşt
Çol ji avê bûye mişt
Ez nizanim çi bêjim

Sivik çû bihara min
Zer bûn pelê dara min
Dûr dûr diçî yara min
Ez nizanim çi bêjim

Serî sipî, bûye pûş
Per şikestî Qcreqûş
Ez dinalim li Merûş
Ez nizanim çi bêjim

Perçe bûne lek bi lek
Hemî bazên qerbelek
Kengî karin bibin yek ?
Ez nizanim çi bêjim

Dipeyivin pir qelew
Ji dijmin re çêlekew
Çawan serî dixin xew
Ez nizanim çi bêjim

Heta dil ranewestî
Ez nabêjim bi sistî
Kêr gihaye ser hestî
Ez nizanim çi bêjim

Xwendewarên kurên kurd
Em li qada xwe zigurd
Besin kul û xem û derd .
Ez nizamim çi bêjim

Hemî destan bidin hev
Xebat bikin roj û şev
Ji dil dibê, ne bes dev
Ez nizamim çi bêjim

Weke hevin ev û ew
Win guh medin tev derew
Milet şiyar bû ji xew
Ez nizamim ji bêjim

Milet tenê dikarî
Xweş hilgirî vî barî
Ristê bikî hevparî
Ez nizamim çi bêjim

Win dixwênin ji bo çî ?
Ma nabênin li her cî,
Cihan ber bi pêş diçî ?
Ez nizamim çi bêjim

Dijmin li her cî û şop
Xwedî tang û xwedî top
Li me dikin qope-qop
Ez nizanim çi bêjim

Nabênin dijminên xwe
Her tişt birin ji bo xwe .
Li min sor bû kiloxe
Ez nizanim çi bêjim

Dibin destan hezar sal
Dane dijmin qad û mal
Berdin şopa bav û kal !
Ez nizanim çi bêjim

Bav û kalên me nezan
?ez berdane bê şivan
Xanî bûbû bilûrvan !
Ez nizanim çi bêjim

Ne ez xanim, ne Xanî
Ne Zerdeşt, ne Manî
Li xwe kir bargiranî
Ez nizanim çi bêjim

Ne gernasim, ne egîd
Ez Şêxmûsim, bê mirîd
Lê dilewkim wek berîd
Ez nizanim çi bêjim

Di ristê de çi merdim
Dil bi kul û bi derdim
Xwîna şehîdên kurdim
Ez nizanim çi bêjim

Ronikên xuşk û diya
Ez axîna sêwîya
Ez gazinên jinbîya
Ez nizanim çi bêjim

Ez hêvîyên girtiyên
Jana dilên birçîyan
Serma laşên bêcîyan
Ez nizanim çi bêjim

Ez dixana napalim
Xwîna sînga delalim
Hawarim, nalenalim
Ez nizanim çi bêjim

Ez dengê wan hejaran
Ketim şax û zinaran
Ez ew benê sêdaran
Ez nizanim çi bêjim

Heq bi zore di jînê
Ez dilbijê evînê
Çi tê ji vê girînê ?
Ez nizanim çi bêjim

Keko, ez Cigerxwînim
Dil bi kul û birînîm
Van *ayetan* dixwînim
Ez nizanim çi bêjim.

ÇI JI MER DÎVÊ

Kurd perçe bûye wek Bedew
Lê şivanek ji mer divê
Ji bo ko zû rabin ji xew
Bilûrvanek ji mer divê

Nayên jimartin, ker kerî
Bindest û jar û bê serî
Ji bo ko rabin berberî
Çi, rêzanek ji mer divê ?

Ji bo ko em tev bibne yek
Destan bidin hev em bi çek
Zû bêne meydan, lek bi lek
Qaremanek ji mer divê.

Roja bibî qîr û hewar
Êrîş bikin sênca neyar
Rengê birûskan bêne xwar
Çi şervanek ji mer divê ?

Destûr divê, qanûn û rist
Ji nav me rabin: *kurt û pist*
Kesek nemênî xwar û sist
Pozberanek ji mer divê.

Ji bo ko em bighêne hev
Xebat bikin em roj û şev
Kurd bin bi dil û can û dev
Merzibanek ji mer divê.

Ji bo ko em zû herne pêş
Bi tîp û tang û top û gêş
Qana xwe bigrin em li êş
Wehozanek ji mer divê.

Ji bo bibin xwedî welat
Zû deng bidin di Rojhilat
Bibin xwedî tîp û civat
Çi rêzanek ji mer divê ?

Divê xebat bikin bi rik
Ziman û dest û pişt û zik
Hawîr bilîzin em sivik
Pehlewanek ji mer divê.

Ji bo nemênin êl û ber
Divê bi hevre herne şer
Bişkê neyar, em bidne ser
Erdewanek ji mer divê.

Çi Lor û Gor û Zaz û Bext ?
Bê padîşah û tac û text
Bûke welat, xwîna me next
Nijdevanek ji mer divê.

Ew kurdê gernas û nebez
Îro dikî bimrî bi lez
Bê av û nan û dar û pez
Xwînrijanek ji mer divê.

Seyda, çine qîr û hewar ?
Çil sal dibê, nabin şiyar
Pişt xûz û binbarê neyar
Ristevanek ji mer divê.

Bê mal û rûmet, dil birîn
Her dem bi ah û nal û şîn
Cerg û hinav tev kirne xwîn
Hirmezanek ji mer divê.

BI SER ÇIYAN KETİM

Heval megrî çiya herdem
Cihê xweşmêr û şêra ye
 Dîwarê serxwebûna kurd
 Ji laşê xurtemêra ye
Serefrazî bilinde, lê ;
Bi xwîn û kotek û zore
 Bijêrdeçûne bindestî
 Berê kurdan li berjore
Tenê serbestî eywane
Bilind û berze bala ye
 Tenê şûna serê min, te
 Di jorê wê de vala ye
Di kortan de eger razî
'tu dî xownên xerab bînî
 Kirasê tirs û sawîran
 Li xo kî tim tu xengînî
Ji doza xwe venabin em
Dixwazin ta wekû saxin
 Gelek şerme ku em saxin
 Û dijmin hê dinav baxin

REWSA WELÊT

Şoriş destpêkir qêrîn û gurmîn

Gulebarandin, li hawîr xurmîn

Dijmin hilweşand tev gund û bajar

Zar û zêçên me, jar û berdiwar

Li jor balafir, li jêr tang û top

Ji xwînê sor bûn hemî şûn û şop

Welat bicarek dane ber şewat

Millet perîşan, bê kar bê xebat

Birçî û tazî, hemî perîşan

Bê mal û bê cî, ne xew ne razan

Êriş tênin me ew gurên devlok

Derketin çolan hemî pîrhevok

Ji ber firokan hawar û gazî

Jar û birçîne, pêxwaz û tazî

Tev tirs û sawîr, dîn û sergever

Gelî dagirtin axîn û keser

Diber ligan çûn jin û keç û bûk

Li ser lep diçin zarok û biçûk

Ser û dest û pê, sor bûne ji xwîn

Cigerxwîn bigrî, bigrî dilbirîn !

SETEMKARÎYA DÎJMÎN

Kemal danîn çend qanûn
Kincê kurmancî rabûn
Heçî pêre bikî rik
Wê singiwan bixin zik.
Nema kum dan serê xwe
Li xwe nakin kesexe
Derpê, kiras, winda bûn
Ferman li tevan rabûn
Te yek ji van wergirta
Wê çawîş zû bigirta
Li te bida bi daran
Bixista nav dewaran
Pêncî kaxet cirmê wî
Diçirandin kumê wî
Şeref dihat ji wê de
Yek jî pêre di rê de
Dema ko dîtin çawîş
Dîn ko nexweş dibî îş
Kum avêt û çûne cem
Bi ser wan de lemalem
Ev çi kumê li ser rê ye ?
Ka bibêjin ê kê ye ?
Şerefo, kum ê te ye.
Ceza li ser te heyê.

Go: na, ne kumê mine
Kum ê hevalê mine
 Kum ji hevdî perçe kir
 Destê wî keleş kir
Bi qamçiya danî lê
Bêje: ka ev kumê kê ?
 Çend dar pêre kişandin
 Pênc kaxet jê sitandin
Li nav xelkê bû çîrok
Di govendê bû dîrok :
 Ev kum ne kumê mine
 Kumê hevalê mine
 Şeref were kumê xwe...

Kete rêza dîroka
Kete devê zaroka
 Li ber dîkin dîlanê
 Kî daxwazê dîzanê ?
Ew gundiyên hirç û hov
Bi zor me kirne mirov
 Ji ber ko dijmin xurtin
 Kincê me dan guhertin
Navê malbat û gundan
Bi kurmancî xeberdan
 Hemî kirin nadirist
 Heyran û lawîk û rist

Tev danîne bi tirkî
 Weke avê tu firkî
 Kesî dengê xwe nekir
 Niha bûne wek şekir
 Heta gihan vî warî
 Me pir xwarin dijwarî
 Gelek ketin ser çiya
 Tirk dibêjin: *Eşqiya*
 Pirê wan hatin kuştin
 Tişteke li şûn xwe hiştin :
 Navê kurd û Kurdistan
 Îro dikim dibistan.
 Çi dirist û nadirist,
 Vaye ez wan dikim rist
 Çiqas ez bê mirêsim
 Ez wan sivik dirêsim
 Tirkan dixwest me winda
 Bikî, li şar û gunda
 Da bicarek bibin tirk
 Ne çapût û ne jî kurk
 -Winda nabin em bi dar
 Ey peyrewê koledar !
 Em bindestin, serbilind
 Çi li şar û çî li gund.
 Em nayêne pişavtin
 Roj nayête veşartin

Xwedî tarîx, bi ziman
Bi nivîşt û bi dîwan

Hawîr dîkin kêferat

Geh kuştin û geh civat

Hin jî li ser çiya ne

Lê em ne eşqîya ne !

Xwedî doz û bi daxwaz

Nabin kolê borcewaz

Em dixwazin nûjenî

Îdî navên ezbenî

Em her weha bindest bin

Divên bijîn, serbest bin

Bibin bira, tev mirov

Ne xwînmij û nejî hov

Bi dilşadî tev bijîn

Kes nemênî Cigerxwîn !

ZOR Û ÇAVSORÎYA DÎJMÎN

Piştî şerê Şêx Seîd
Paşde revîn tev mirîd
 Xwe dan serê diyaran
 Diçûn şerê neyaran
Dijmin tev bû ar û pêt
Bi zor kete nav welêt
 Li xwe nerî serbilind
 Agir berdan şar û gund
Serdarekî pir xwînxwar
Mêrkujekî dîn û har
 Nivîsiye ev çîrok
 Li ser adrêsa *Zarok*
Dinivîsî, dibêjî :
Ahan pêre dirêjî
 Min agir berda xanî
 Ji hovîtî, nezanî.
Min dî zarokek pepûk
Perîşan û pir biçûk.
 Ji nav agir direvî
 Divê ko zû derkevî
Lê çawa çav li min kir,
Xwe avête nav agir
 Nû min zanî binbarim
 Ez mêrkujim, xwînxwarim.

·Ez bûme wek cinawir
 Dijwartirim ji agir
 Zarok ji min ditirsin
 Qet li agir napirsin
 Navê ko min bibênî
 Xwe tavêjî nav xênî
 Lê ez çibkim, çi bêjim ?
 Tenê ziman dirêjim.

Ne mirîd û ne eşîr
 Ne paşa me, nejî mîr
 Li her cî kurd weha ye
 Bê rûmet û biha ye

Têne kuştin hûr û gir
 Çi tiving û çi agir
 Em ne xercê şerkiirin
 Para me ye tim mirin
 Mirin yeke, weke hev ;
 Çi bi êrîş, çi bi rev.
 Lê mirina bi rûmet
 Ji bo ko bibin millet
 Mêrê başe ser bi kuj
 Li ser çiyar dibî mij
 Ji kuştinê metirsin !
 Li şewatê mepirsin !
 Weke şêran herin pêş
 Weke hevîn şer û êş

Hey dê, rojekê bimirin
 Ev çi tirs û çi *fikirin* ?
 Ji bo bibin serbilind
 Divê bigrin şar û gund
 Wekî şêran herin şer
 Dijmin bişkî, bidin ser
 Welat bi zor bixin dest
 Lê win mebin êlperest !
 Çêkin ji bo xwe destûr
 Ji bo sal û demên dûr
 Zor bidin dezgevanî
 Da nemênî xezanî.
 Nû xwe bikin bi millet
 Çêkin ji bo xwe dewlet.
 Herin rêza miletan
 Xwe bighênin dewletan
 Leşker em saz bikin lek
 Têr pere û hemî çek
 Pê biparêzin sînor
 Çi ê jêr û çi ê jor
 Bibin bi dost û heval
 Xwedî zêr û xwedî mal
 Destûr bibî dîmuqrat
 Dîmuqrata Rojhilat
 Qad û xwendin tevayî
 Wekhevî û birayî .

Serbest bibin mêr û jin
Ne sawîr û nejî cin
 Ne keşe û ne mela
 Li me çênekin gela
Ne mizgevt û nejî dêr
Çibkim ji vî xaçê zêr ?
 Tev bi hev re bikin kar
 Hemî bibin xwedî par
Ne zordestî, nejî dîn
Seyda nabî Cigerxwîn.

DÛVÊ NAV ÇÎRAVÊ

Kerek mirî li ber avê

Mizgîn kete wê navê

Teba, li ser bûne kom

Weke Firs û weke Rom

Şêr bakire gurê har

Rabe li me bike par

Gurê reben, dîmuqrata

Li hev xistin hemî qat

Goştê sor û çermelaq

Şêr di zik de faqe-faq

Li wan tevan parvekir

Şêr Bakirê: were vir !

Gur nêzîkî li wî kir

Lepek avêt serê gur

Ji paşve çû nav avê

Terî ket nav çiravê

Perçiqandin ser û dev

Dev û diran man ji hev

Ji nûve gote rovî :

Seydayê hov û kovî !

Rabe li me par bike

Lê bi rastî kar bike

Ew rovîyê Mirdêsî

Terî li pey bû rêsî

Ji nû ew perçe danhev
Geh bi lep û geh bi dev
Heçî têde hebû xêr
Danî li ber devê şêr
Para şêr tevde bû nerm
Man hestî û dûv û çerm
Ew li tevan belav kir
Tenê dilê şêr şa kir
Şêr bakirê: Ezbenî,
Ji ku hîn bû vî fenî ?
Go: ji gurê nav avê
Ji dûvê nav çiravê
Felsefa xanedana
Dane destê nezana
Divê bikin xebatê
Tevger û kêferatê
Ristê bikin wekhevî
Zorker ji ber birevî
Em tev bibin weke hev
Herkes bibî xwedî dev
Bixin destê xwe dewlet
Şêrê mezin bî millet
Hemî bibin xwedî kar
Bidin destê pala dar
Pîroz bibî zanebûn
Ji bo çiye serxwebûn ?

Şêrê mezin bî, serdar
Lê tev bibin xwedî par
Her yek li gor karên xwe
Ew bistênî parên xwe
Heçî şêr bî di xebat
Ew bistênin duqat
Axa û beg ne şêrin
Nema karin veşêrin
Milet hemî bûn şiyar
Ne wek par û ne pêrar
Şêrê bê kar û xebat
Naxin devê wî duqat
Heçî bikêr millet bê
Emê jêre bên: libê
Wî bidin pêşîya xwe
Weke bav û dîya xwe
Ji bo me bibî rêber
Çi di kar û çi di şer
Ne wek van kerdiza bî
Li ber dijmin weza bî
Di nav kar de weke şêr
Di şeran de erdeşêr
Hem bi roj û hem bi şev
Tev kar bikin weke hev
Kar ji bona teva bî
Bi biratî leva bî

Zor û setem, me navê
Nakevne nav çiravê
Ne ew rovî, ne ew şêr
Hemî bixun xêr û bêr.

Şêrên wesa naxwazîn
Ne gilî û ne gazin
Milet hemî bibi şêr
Nebî, jor û nebî jêr
Bê tizbî û def û xişt
Welêt bikin wek bihişt
Ne bindestî, nejî zor
Bere bimrî qata jor
Tev de em bibin yek qat
Destûr bibî dîmuqrat
Pale bibin xwedî kar
Zevî bidin dest cotar
Sedê bîstem naxwazî
Em bibne borcewazî
Doza me ye serxwebûn
Lê dixwazin pêşveçûn
Lew dûvê nav çiravê
Di îro de, me navê
Divên ko tev jin û mêr
Di nav kar de bibin şêr

Şevan bikin ronahî
Bi dilxweşî, bi şahî
Pir xwedî kin ga û pez
Li her derî bikin rez
Tirên herî her derî
Bere bimrin serserî !
Bilind bikin heçî baş
Lê em kesî nedin paş
Milet tev bibin bira
Xwendin bibî wek çira
Ko em dijmin bikin der
Îdî em naxwazin şer
Em dixwazin pêşveçûn
Da kes nebî Cigerxûn

KURDÎSTAN

Bilinde bejn û bala te
 Li ser taca te ezmane
Kitanek reng sipî daye
 Serê zozan û Sîpane
Li jorê kanî û cobar
 Wekû hêstir dibarin xweş
Li jêrê te dibênim ez
 Bihişt û bax û bistane
Kirasek etlesîn keske
 Bi rengê roje nexşîne
Li bejna te dibênim xweş
 Bi surme şal û mîtane
Çi reng şêrîne yara min
 Şepal û nazik û şoxe
Ferat û Dicle û Xabûr
 Bi ser bejnê de berdane
Ji xwîna min tu lêv sorî
 Ji bîna min gula corî
Tenê min bazinê zendên
 Te zencîrin di linga ne
Evîna te kirim şeyda
 Birîndar û perîşanîm
Ji wan lêvên şirîn maçek
 Ji derdê dil re dermane

Birîndarîm bi topên
 Awirên çavên belek îro
 Were dilber ku destên te
 Ji êşa min re Luqmane
 Bi pîrî ez dixwazim ko
 Bibim zava tu çidbêjî
 Ne xewne ko dibêjim ez
 Ne sawîr û ne gomane
 Tu nabênî di govenda
 Me da her kes diçî û tê
 Li hawîr şahî û cejne
 Sema û ger û dîla ne
 Qelen xwîna mine çibkim ?
 Divê ko ez bidim carek
 Meger can û ciger deynim
 Di vê rê de, çi erzane
 Çi zanin rûmeta vê şeng,
 Û şoxê begler û paşa ?
 Bi qurbana tebin cana,
 Ilezar mîr û beg û xana
 Ezim ku te ji destê
 Dijminanderxim bi mîranî
 Li ser sînga te serbest bim
 Biparêzim te merda ne
 Meger dûr û roşo rîçik
 Li hawîr dijminên xwînrêj

Meke bawer bi tirsim ez
 Ji sehpa û ji zindane
 Serî min danîye vê rê
 Divêm bighême armancê
 Mebêje ko: gelek fersend .
 Ji destên xo we berdane
 Dixwazim tirs û sawîr û
 Fen û xapan .ji xwe dûrxim
 Bizane ev qerêja kurd,
 Ne ya çend mah û sala ne
 Heçî çûyî mede pey wî
 Ji min gazin meke nazik
 Metirse hê ji bona me
 Demên xurt û mezin mane
 Hezar salin mijî bûye
 Qerêj hê nû ji xew rabûn
 Dixwazin wî bişon carek
 Me rêber pîre-rêzane
 Çekâ min zor û zanîne
 Bi bîr û bawer û daxwaz
 Bi tûjawir dinêrim ez
 Li kevneşar û eywane
 Siwêstra Rojhilatî xweş
 Bi şîranî û nazdarî
 Ji cobarên te ev hindam
 Bicarek têne avdane

Mebêje: paşdemayin kurd
Kurên Kesra serî hildan
Li ser şax û çiyayî lawan
Derefşa Kawe hilda ne

EM ŞER NAXWAZÎN LÊ EW TÊ BER DERÊ ME

Rojek ji xew şiyar bûn
Ez li hespê siwar bûm
 Çûme heta ber çiya
 Hesp siparte 'gundîya
Peya pêde berjor bûm
Heta serî pêde çûm
 Di ber min de qelem zêr
 Ziman tûje weke kêr
Lê nizamim çiyê şer,
Hev dikujin ev beşer ?
 Bê şeşar û bê tiving
 Ne xencer û ne kuling
Rûniştîme ser latê
Pel dixişin, ku ba tê
 Min ber daye ezmana
 Ez ketime gomana
Ev çiyayên pir bilind
Kê rakirne wilo rind ?
 Çine ev newalên kûr ?
 Kîne ev hov û tilûr ?
Çidkin di nav vê jînê ?
Çi nasdikin bi dînê ?
 Di gomanan de çûm dûr
 Heta giham cihên kûr

Dengek hate guhê min
 Dengê mêşê, vine-vin
 Min dî zermêşa hingiv
 Hawîr dikî give-giv
 Çavê xwe min berda rê
 Min dî kalek pêde tê
 Reşkalekî hêjayî
 Di rextan de pêçayî
 Pêre cewdikê avê
 Lê ne daye ber tavê
 Pî bi kalik, ser bi kum
 Go: *selamun eleykum*
 Min go: *eleyke selam*
 Were rûne ez xulam !
 Go: ez nikarim rûnim
 Niha ez bê *mikûnim*
 Min go: kalê, wilo zû
 Vê sipîdê diçî kû ?
 Go: şorişe, diçim şer
 Ne wek te taxim diber !
 Xortek bûye birîndar
 Min hiştiye li pesar
 Bi lûb-lûb û bi lav-lav
 Ji min divêt tasek av
 Min aniye ev cewdik
 Ezê bidmê lê hindik

Rabe were bibêne
Tevlî te em sisê ne.
Eger xwedênekî, mir ;
Tu tivinga wî hilgir
 Bi dijmin re bikin şer
 Geh êrîş û geh veger
Dilê min bû weke ar
Ez rabûm daketim xwar
 Kete rê û mi da pey
 Dikî qîr û heye-hey...
Metirse vame hatim
Weke birc û kelatim
 Min dî xortek birîndar
 Bi zikxişkê weke mar
Ji ber me ew direvî
Navê diber me kevî
 Ji wî weye em dijmin
 Em hatine bikujin
Çawa dengê kalê kir
Ling bi jêr de dirêj kir
 Me zû xwe gihande cem
 Xwîn li hawîr bûye çem
Gula sîngê gelek sor
Me ew rakir bire jor
 Hawîr me kirin çeper
 Paşê rûniştin li ber

Şal û şapên wî vekir
Birîn ji nû derman kir
Hingî kire lave-lav
Me zû dayê hinek av

Çawa ava xwe vexwar
Çav li serî çûne xwar
Gelek nema, pir neçû ;
Dîsa çavê wî vebû

Birîn çawa ye dektor ?

- Ne dektorim, lê pispor
Hatî li çi digerî ?
Divê berxa bikirî ?

- Na, pisporê mêra me

Nêçîrvanê şêra me

Divêm bêjim ji tere !

Ev çi cenge, çi şere ?

Dîsa çavên xwe danhev

Îdî hew digerî dev

Min go: hey wax ! wele mir

Dilê min tev bû agir

Hinek ava germ û şor

Di çavan de bû kilor

Berjêr dibû zo bi zo
 Min di dilê xwe de go:
 Çiman hat û çiman çû ?
 Lê kî zanî diçî kû ?
 Dîsa çavê xwe vekir
 Çend gotinên wek şekir :
 Ey seydayê qelem zer !
 Rast, nizanî çiyê şer
 Bawer nakim ez benî,
 Belkî bi min dikenî !
 Şer destkera maledar
 Dawer jêre koledar
 Tenê cotar û karker
 Dibin êzing jî bo şer
 Rûdinin ber masa xwe
 Zêran dixin çasa xwe
 Em tên kuştin weke şêr
 Lê ew dibin xwedî zêr.
 Ji berko em nezanin
 Vê daxwazê nizanin
 Em li jêr û ew li jor
 Têne ser me xem û zor
 Ziyar bo me, kar bo wan
 Ew paşa û em şivan.
 Şer tevde berdîberdan
 Hemî şewat û talan

Tijî malewêranî
 Birçîbûn û xezanî
 Lê dijminên me yên hov
 Bawer nakin wek mirov
 Li taran û Anqera
 Me nabênin wek bira.
 Ne li Bexda, ne li Şam ;
 Em nabêjin *cîm û lam*
 Ger çî bi hev nexweşin
 Tev ji mere zikreşin
 Divên ko me bihêrin
 Dinav xwe de veşêrin
 Ê wan 99 hirik
 Ê me, yeke qûn virik
 Wê jî dibin ji bo xwe
 Li me sor bû kiloxe
 Kengî mafê xwe bivên
 Ew dikujin tim şivên
 Dema dibêjin wana
 Me rêdikin zindana
 Heta dibin bêmefer
 Nû digel wan dikin şer
 Zanin ko şer ne başe
 Heçî şerxwaze, şaşe
 Lê ev zor û ev setem
 Tazî û turk û ecem

Li me bikin heta key ?
Li ser me bin Şah û key
Em jî wekî wan mirov
Ne xwînxwerin, nejî hov
Nema divên bindestî
Em dixwazin serbestî
Welat nadin me bê ser
Em jî dimrin der bi der
Meger tev bêne kuştin
Welat nadin dest dijmin

Em birane misilman
Lê dijminê me nezan
Şovînên kevneperest
Weke Nazî û faşist
Tev xwînxwer û hirç û hov
Têne şerê me bi tov
Balafir û tang û top
Hawîr dikin qope-qop
Carna paşde direvin
Carna pey wan dikevin
Belengazin tev zigurd
Eger binrim, bijî kurd !
Dema soro wilo got
Dil û hinav li min sot
Agir berda dilê min
Kirin kêşî kulê min

Reş û tarî bû zevî
Îdî ziman hew livî
Gorna wî me kir şikêr
Paçek xiste serê dêr
Lê nivîsî bi destan
Canbêzarê Kurdistan
Min rahijte tivingê
Da ko em herne cengê
Kalo bala xwe da min
Go: ger dikî biya min ?
Here rûne serayê
Tu bi kêrî şer nayê
Kalo, kalê pir şepal
Bi şev ez anîme mal
Dil bi xem û kul û şîn
Ji dil bûme Cigerxwîn.

TA NEŞEWÎTÎN RONÎ NADÎ WELÊT

Şêveke rûreş hewrên pir tarî
Li ser hev diçin banî û xwarî
Bahoz û dûman, tev mij û moran
Pêl bi pêl diçin xwîn jê dibarî
Li jor me dijmin, gulebarandin
Li jêr xwebxwetî, her dem neyarî
Ta kengî, dîlî, jarî, bindestî,
Ta kengî qelsî, mestî, bindarî ?
Kaniyên petrol me dane dijmin
Çekên qelsane: gazin û zarî
Şerme zariwên guhderz û dara !
Dijmin ji ber me bigrin vî warî
Zenda vemalin, bikevin Zagros
Êrîşî dijmin bikin bi harî
Em şêrên çiya, piling û ejder
Zaz û bext û lor, sor û hekarî
Rabin bibin yek, destan bidin hev
Ji bo me divêt tenê hişiyarî
Şazde milyon kurd gernas û mêrxas
Dane serê xwe ev reşe-çarî
Ta kengî dijîn perçe, perçe kurd ?
Ma kî dixwazî vî îş û karî !?
Raste bindestî karê qelsa ye
Ji ser xwe rakin wê em neçarî

Bere du milyon kurd bêne kuştin
 Da welat derxin ji bin vî barî
 Ên ko bixwazin neyên pişavtin
 Divê bibênin reşî, dijwarî
 Weke gernasan serên xwe hildin
 Hemû bibin yek: gundî, bajarî
 Navên eşîran ji ser xwe rakin
 Xwe bighênin hev, perçe û parî
 Bibin yek mîlet, yek ziman û dil
 Dijmin naçî der bi mihredarî
 Ger neyên sotin ez û tu û em
 Ronî nadî ser welat tû carî
 Xwîne me agir gurgeşdîkî
 Gernasın jêre gaz û bettarî
 Bi xwînê şîn tê dara serbestî
 Dijmin naçî der bi ah û zarî
 Divê bi xurtî em wî derênin
 Nîv milyon leşker kurdên bijarî
 Derkevin meydan tîp û tang û top
 Dasînî, torî, bextî, berwarî
 Êko bê kuştin cihê wî bihişt
 Dîwana seyda jêre diyarî
 Cigerxwîn bimrî neghê doza xwe
 Gorî serê we pîrê Hesarî

WELATPERESTÎ

Payebilindî

Welatperestî

Çekên qelsane

Jarî û mestî

Zana û jîrim

Bindestê dijmin

Çiqas dijware

Evreng bindestî

Destan vemalin

Dakevin meydan

Eger dixwazin

Bigrin serbestî

Ey gernasên kurd

Rabin weke şêr

Ji xwe bavêjin

Xwarî û sistî

Weke erdeşêr

Bijîn serbilind

Cenga azadî

Nabî rawestî

Xebat ji bo me

Divêt bi xurtî

Dilpak û zana

Gelek bi ristî

Welat xweş bûke
Xwîna me çelen
 Naxî ber sîngê
 Bûkê nexwestî
Metirse ko kurd
Pir paşde maye
 Kesî nedî goşt
 Bê çerm û hestî
Qûnax bi qûnax
Diçî ser çiyê
 Raste di vê rê
 Çelek diwestî
Welat ta kengî
Wilo perçe bî ?
 Em tev di nav de
 Jar û şikestî
Cigerxwîn îro
Gel pir şiyare
 Bese metirse
 Kêr gîha hestî !

HİZAM ZENNAR

Ev zennara Erebi

Ko li Cizîrê dibî

Ne pişteke çarta ye

Ne benekî bada ye

Zencîreke ji hasin.

Ew tavêjin milê min

Da min ji qurm verakin

Qada min jî leva kin

Kurd nemênin li welêt

Hizam çiqas li me têt

Ereb anîn gundê min

Min dijmêrin ji dijmin

Pêk anîne sal bi sal :

Li Kerkûk û li Şengal

Basên Bexdad, basên Şam

Anîn meydan ev hizam

Da petrola min bixwin

Bere dijmin biruxwin

Em sed hezar bê mikûs

Li Cizîrê bê nifûs

Yek jî dengê xwe nakî

Heta newêrî bakî

Ji birçîna tên Bêrût

Hemî birçî û pêrût

Dixwazin bibne karker
 Lê heq ji kar nayên der
 Nakin qêrîn û hawar :
 Dijmin qada me tev xwar !
 Ev Erebên şovînî
 Kurdan millet nabênî
 Dibêjin em hevparin
 Dijminê koledarin (!)
 Lê ew bixwe koledar
 Li me pêçan ev zinar
 Divên me bikin Ereb
 Bimrin bê sûc û sebeb
 Gelo eve wekhevî (!)
 Wey sed qeda pê kevî !
 Ne hevparîye , zore
 Tenê dinya bi dore
 Roja me jî demek tê
 Em guh nadin vê xetê
 Em ne gelek nezanin
 Em sînorên xwe zanin
 Welatê me Kurdistan
 Wer namênî kolistan
 Çav bi çav û dest bi dest
 Çendan me ev ne dixwest
 Lê dijminê me pir hov
 Me nabênin wek mirov

Pirtegala koledar
Wa da destê xwedî, dar
Lê dewletên hevparî
Çawa bikin vî karî
Ev karê koledare
Ne rêzana hevpare
Ne derketî, ne birin
Di welatê xwe pirin
Welat li ser navê me
Navê kal û bavê me
Ereb ji me natirsin
Ew jî wek tirk û firsîn
Çav berdane petrolê
Tev hatina vê çolê
Ev gernasên ser çiyân
Eger rabin ser piyan ;
Zû dest bavêjin tiving
Bi gernasî bikin ceng
Roja em dest bidin hev
Bi dest wa nakevî rev
Tenê ew gunehkarin
Li ser me koledarin
Ji koledar pîstirin
Doza me windakirin
Neko di ser me re bin
Dixwazin em tune bin (!)

Em nabin tirk û ereb
 Çira bimrin bê sebeb
 Em Arîne, ne Faris
 Ma genim dibî garis !?
 Em paşketî rênezan
 Em ketibûn dest dizan
 Li ser me fermanदार bûn
 Lê tim kolê neyar bûn
 Çiqas pîs û nezan bûn
 Li ser me xanedan bûn
 Em kiribûn gurên har
 Tev ji hev re bûn neyar
 Bi xenceran diçûn hev
 Kuştin hebû, nebû rev
 Talan û çîr û hawar
 Dizan malê me tev xwar
 Dijîn wek gornepaşa
 Li ser me şêx û paşa
 Karbidestê neyar bûn
 Em jî ne pir şiyar bûn
 Şêx û paşa, efendî
 Pirê wan jî ne xwedî
 Fermanदार bûn, Qercûş
 Lê ji xwe re palên pûş.
 Li ser me paşa û mîr
 Li ber dijimin tev gîzîr

Ew dîkuştin bi sêdar
 Wek mirovên dîn û har
 Nedan serê xwe kulah
 Yek jî nebû padîşah
 Zarê dijimin dikirîn
 Ta bi çolande firîn
 Rojî û bang û nimêj
 Şêxên şaşik bi qerêj
 Wek bêgana digotin ;
 Ta zimanê kurd sotin
 Wan hatina me dixwar
 Diçûn ber derê neyar
 Nêçîrvan bûn şêx û mîr
 Nêçîr didan dest wezîr
 Goştê qelew bo dijmin
 Para wan hestiyê min
 Walî ew berdidan hev
 Ma kî hebû xwedî dev ?
 Diçûn ser hev bi êrîş
 Hevsar bi destê çawîş
 Ew paşa û derebeg
 Li ber neyaran bê çek
 Lê dem ji wan ev dixwest
 Ev dikirin, ne ji qest
 Ew qûnaxa ko têde
 Pêşve neçûbû zêde

Êlperist û olperist
 Hev girtibûn dest bi dest
 Êlperistî destpêke
 Paşdemane, ne rê ke
 Ew qûnaxa koçerî
 Tev kuştin û berberî
 Hovîtî û nezani
 Malwêranî, xezanî
 Hêjî nebûn bîrewer
 Karê wan kuştin û şer
 Hemî hov bûn weke hirç
 Ser bi por û sîng bi pirç
 Diz û xwînxwar û keleş
 Ev jîn bi wan gelek xweş
 Firs û Ereb, Tirk û Rom
 Xwedî leşker, xwedî kom
 Li nik wan çarsed hezar
 Li cem begim sîh û çar
 Zor dabûn mizgevt û dêr
 Guh nedane taca zêr
 Mizgevt dava neyar bû
 Milet jî ne şiyar bû
 Piropoganda dijmin
 Şêxan dixist guhê min
 Dixist serê min hevsar
 Dixapandin wek keftar

Em ji qulan tanîn der
 Ji dijmin re diçûn şer
 Me milletên wek Bilgar
 Bi zor dixist dest neyar
 Niha va tê serê me
 Mêranîya me kême
 Lê ew Bilgar û Yewnan
 Xwedî hebûn li pişt wan
 Tev dewletên koledar
 Ew ji wanre alîkar
 Lê ew jî pir çeleng bûn
 Bi dijmin re bi ceng bûn
 Bê kuştin û bê zindan
 Welat neket destê wan
 Şerên Balqan navdarin
 Kurd jî pê gunehkarin
 Şerên wan olperestî
 Kurd dibirin ji qestî
 Koledarên bêxelat
 Da ko bêne Rojhilat
 Ev şer tanîne meydan
 Geh Roman û geh Yewnan
 Şêx û melan digot me :
 Dijmin ev Rûs û Rome
 Heçî di şer bê kuştin
 Ew mêvanê bihiştin

Hezar perî pir ciwan
 Li bihiştê didin wan
 Keç û kurên pir xweşik
 Dam û sedrenc û kişik
 Çi bixwazî, tê ber te:
 Agir, dijwar û sirte
 Heçî ji dil neçî şer
 Diçî nîvê dojeder
 Tev agir û mişk û mar
 Mirov dixwin, hey hewar !
 Ew kurmancê dil bi tirs
 Dema dibhîstin ev pirs
 Weke şêran diçûn şer
 Dişewitîn hişk û ter
 Îslam tev yek millet bû
 Yek welat û dewlet bû
 Ne kurd hebû, ne Ereb
 Ne rast hebû, nejî çep
 Remza sînorgelaşa ;
 Padîşahim çok yaşa !
 Li mizgevtan melên kor
 Bi ser me de bore-bor
 Bijî îslam, padîşah
 Biparêze ey xwedah
 Ji ser me kê m nekî wî
 Kesek nîne wekî wî

Li ser avê bê gemî
 Diçî, bawer kin hemî
 Heçî kesên misilman
 Bi bawerî, bi îman
 Tev jêre bibin leşker
 Kengî bivê, herin şer
 Hinleşkerê kesnedî
 Çi derewek bê fedî
 Wek qelaş û cenawir
 Êrîş dikin ser gawir.
 Ne raste şêx efendî
 Em tev pala û gundî
 Têne kuştin bêkefen
 Ev çî derew, ev çî fen
 Wek min ziman dirêjî
 Kes nebû wer bibêjî
 Belkî em tev nezan bûn
 Em dilxwazê dizan bûn
 Me bawer dikir ji dil
 Ta şikestin li kurd mil
 Dijmin kete nav welêt
 Dîn miletek hov û şêt
 Di vî welatî dijî
 Bê awir û bê mijî
 Êlperest û olperest
 Mirin, ji bo xwe dixwest

Xesma dema petrol dîn
 Bûn wek gurên dev bi xwîn
 Wan jî em berdane hev
 Heta nema kes bi dev
 Dijmin *berik birin dam*
 Li me pêçan ev hizam
 Ev Erebên pir nezan
 Çi zû wilo bûn rêzan !?
 Rojhilat û rojava
 Herdû dane ber çava
 Li ber çavan hevparin
 Lê va qada me xwarin
 Jîr û zana û zîzin
 Çawa bi me dilîzin !?
 Dibin dostê Barzanî
 Lê rêzanê me zanî
 Hizam, zenar, li Cizîr
 Ko pêktênin ewên jîr
 Basên Bexda, basên Şam
 Li ser pişta me çûn dam
 Raste şerê hev dikin
 Hîman di me wer dikin
 Gazî dikin kurdên jor :
 Tirk li we pir dikin zor
 Kurdên nav me serbestîn
 Ne kole û bindestin

Ew jî weke me dijîn
Win guh medin Cigerxwîn !
Emê alî we bikin
Bi-tirkan re hevrikin
Win ji me pir nêzîkin
Em karin we xwedî kin
Bibin weke saziman
Emê çêkin Kurdistan !
Lê ev xapên eşkera
Nakevin serên kera
Şah jî dostê Barzanî
Lê Barzanî pê zanî ;
Şeş milyon kurd li Îran
Winda dibin bê ziman
Şah serbestî nadî wan
Nadî me çekên giran
Ko em dijmin bişkênin
Welat tevî bistênin
Kurdên xwe nakî millet
Çawa me bikî dewlet !
Dijmin hemî wilo ne
Elo ne, yan Silo ne
Hemî divên xwîna me
Kesek navê jîna me
Divên ko me veşêrin
Di nav xwe de bihêrin

Navên me tev guhertin ;
 Da bibêjin, ne kurdin
 Lê bizane, ey neyar !
 Zivistan çû, tê bihar
 Ew giyayê bin kevir
 Şîn tê rojek diçî der
 Bijîn kurd û Kurdistan !
 Nema dibî kolistan !
 Lata we ew kîrî pûşt
 Baran lê hat hemî şûşt
 Kurd şiyar dibî bi lez
 Gavan tavêjî bibeze
 Hawîr civat û xebat
 Dibin şêrên Rojhilat
 Hindik maye bibin mêr
 Êrîş bikin weke şêr
 Wê çaxê dê çî bêjin ;
 Ko em xwînê birêjin
 Kî jê ber pirsiyare ?
 Hisab gelek dijware.
 Miletê we razaye
 Yan jî di xew de maye
 Roja bibî weke me
 Ewê êrîş bibin we
 Hisab bi wer bibênin
 Tola me wê hilênin

Çavnêrên wene sêdar
Ey xwînxwerên gunehkar
Werin alî me bikin
Em û we ne hevrikin
Şiyar bibin mebin dîn
Guh bidêrin Cigerxwîn

ALEQEMŞÊ

Gundek heye serxetê

Navê wî bîra me tê,

Dibêjinê, *Alqemşê*

Al qumaşê, xweş rewşê

Nuqta tirka têde bû

Başçawîşek lê hebû

Biner li vê sosretê ;

Haco hat binya xetê.

Qumandarek hate gund

Qereqûşek serbilind

Go: bi emrê dewletê

Heçî daket bin xetê

Bere tev bên textê min

Ji wan re bî bextê min.

Ezê wan azad bikim

Serbest û dilşad bikim

Tevlî dan û sindê xwe

Wê vegerin gundê xwe

Gelek kal û xort û rind

Vegerîyan, çûne gund

Li gundê Aleqemşê

Ew kom kirin li *hewşê*

Mêr bi carek girêdan

Bi kindir û bi lêdan

Xort û pîr û kal û jar
 Weke êzing, weke dar
 Girêdan û dane hev
 Di dest wan de nema rev
 Hawîr danîn hûravêj
 Ew tivingên dev dirêj
 Serdarê wan *emir* da
 Tevan bi hev re berda
 Hemî ketin li ser ax
 Bi ser hev de bûn kelax.
 Gaz berdane ser laşa
 Ji nû dan ber manaşa
 Heta ko tev bûn arî
 Ma kî dikî vî karî ?
 Jin û bî û pîr û bûk
 Keç û xame tev biçûk
 Bi hev re xistin xênî
 Da ko kes wan nebênî
 Rêsi û xernûf û pûş
 Xistin xênî, Qereqûş
 Agir berdan wî xanî
 Dixan bilind bû banî
 Heta ko tev Şewitîn
 Laşê wan tev peritîn
 Heçî pêjin jê dihat
 Bi singiwan kirin mat

Pîrek ji wan xelas bû
 Tim dil bi tasewas bû
 Li gundekî Alîyan
 Em li pîrê civîyan
 Wê çîrok ji mere got
 Dil û hinav li min sot
 Wê çaxê pîra torê
 Min nivîsî li gorê
 Lê min bi kurtî digot:
 Hingî dilê min di sot
 Hezar û çarsed û sî
 Weke min jê dipirsî
 Çar, yan sê jî berde ser
 Wilo zanim vê ji ber
 Yanî dikin yek hezar
 Hem çarsed û sîh û çar
 Hûr û gir û jin û mêr
 Bi hevre dane ber kêr
 Paşê dane ber şewat
 Bûn xelata Rojhilat
 Fermandarê-Qereqûş
 Sotin bi agirê pûş
 Ne rojname, ne kovar
 Kesî nego: hey hewar !
 Qereqûş bûn dîmuçrat
 Niha dostên Rojhilat

Kiyê dostê hejaran ?
 Perîşan û binbaran ?
 Herkes dostê xurtemêr
 Em tev didin pesnê şêr
 Kî hevalê mişka ye ?
 Yan kî dostê rişka ye ?
 Bê xwedan û bê piştin
 Bi neynûka tên kuştin
 Ê ket bin lingê devê
 Mirin tenê jêr divê
 Sinbil çi reş û çi sor
 Ko ne xurt bî naçî jor
 Berepaş ew direvî
 Ya nikarî derkevî
 Zû zer dibî, dibî pûş
 Di bin lingê qereqûş
 Kurd ko divên serbestî
 Yan ko nevên bindestî
 Divê xwe bidne kuştin
 Da ko dijmin *biqêştin*
 Heta xwînê nerêjin
 Em nikarin bibêjin :
 Ku em jî bûne millet
 Xwedî leşker, bi dewlet
 Bi dev em gelek mêrin
 Lê di dil de newêrin.

Em ji hev re weke şêr
Ji dijmin re qelsemêr.
Ez ne dînim, ne gêjim
Divê ez rast bibêjim :
Mirov du qat li herder
Yek li bin û yek li ser
Qata kurdên xwedî mal
Bi dijmin re bûn heval
Nema divên serxwebûn ;
Tenê divên bixun rûn
Ku raserî millet bin
Bere dijmin dewlet bin
Ew jî diçin parleman
Tev birane misilman (!)
Qata jêrî tirk û kurd
Tev birçî ne, tev zigurd
Divê ew dest bidin hev
Xebat bikin roj û şev
Bixin destê xwe ew dar
Herdû bibin xwedî par
Yanî bibin du dewlet
Dostê hev bin du millet
Yek bin li hember neyar
Rojên pir teng û dijwar
Qereqûşan bikujin
Hingî herdû dipijin

Bibin dostê Rojhilat
Hew çêdibin ev şewat
 Aleqemş bibî pîroz
 Lê çêbikin gewreqos
Gorna kuştîyên winda
Ronî bidî wek finda
 Koçê barkin kul û şîn
 Kes namênî Cigerxwîn.

JÎ NÛVE EM BERJOR DIÇIN

Welat hemî ji dest me çû
Axa carek ne xeyidî
Lê îro gundên wî diçin
Binêr çawa dixeyidî ?

Xwedî ku pez berdî çiyê
Ser deynî tamara xewê
Her kes dizanî ko gur û
Wawîk û diz dibin xwedî

Şêx û beg û axane ko
Em dane bin destê neyar
Li ser me xo hilind dikin
Bê şerm û bê tirs û fedî

Milet şiyar bûye ji xew
Zanî çine rast û derew
Nema dibî kolê we ew
Ma kengî şêr dibin gidî ?

Nezanî ketbû nav welêt
Me destê şêx maçî dikir
Qesra bi me ava dikî
Lê nan û nîskê, pir didî

Xelk bûne padîşah bi zor
Hasin bi zanîn birne jor
Lê ê me berjêr bazdidin
Ta bûne keyxwayê Şidî

Ava Ferat ji jorve tê
Kî karî xwel ber ragirî
Lê ko seqem bi serde tê
Dibî qeşem dicemidî

Hîmek ji banîve ku tê
Kî karî rawestî li ber ?
Lê ko ji hev belav dibî
Her yek bi cîkî rû didî

Ev hîme, şahinşahî ye
Lê perçebûn, axatî ye
Şopa we xwar û çewt û vir
Riya rast û dirist, me dî

Pê şopa karkeran herin
Lê bi loks û çira herin
Ber bi birc û sera herin
Sed bi yekî, yek bi sedî

Divê millet şiyar bikin
Cotar û palan kar bikin
Xencer bi dest rabin ji pê
Daxwazê bigrî, bermedî.

ÇIBKÎM BÎ ROJÎ Û NÎMÊJ

Tazîme, birçî me, mela !
Çibkim bi rojî û nimêj ?
Kom bûn li min derd û bela
Çibkim ji vê rîşa dirêj ?

Te ez kirim kolê neyar
Te ez ji banî birme xwar.
Bindestê dijmin mest û jar
Derman çiyê ka wer, bibêj ?

Kurtan li mil ez bûme ker
Barê neyaran tim li ser
Pişta mine, ah û keser
Bîr û mijî tev bûn qerêj

Banga te ya sar û rijî
Qet agirê dil nakujî
Ev kar bi bangê napijî
Ey rî dirêjê dîn û gêj !

Min ev nivîştên pel gemar
Xweş xwendine her yek ducar
Zanim di wan de nîne kar
Ez vê dibêjim hê ji mêj

Bibin xwedî top û tiving
Herdem li kar bin wek piling
Roja bibî hawar û ceng

Mêrane xweş, xwînê bi rêj !

Hevbang û hevsazê te me
Hevxiwendin û razê te me
Ez dost û dixwazê te me

Tenûr me dada, nan bipêj !

Bê cîme ez, bê kinc û nan
Awir weza û bê diran
Li ber pezê we bûm şivan

Hêjî nezanî, hêjî, hêjî

Min dotiye, min xweş meyand
Min xweş nixwamt û xweş kiland
Min ew kire rûn û heland

Dijmin ji bo min hişt dewêj

Qesr û sera û qad û rez
Mal û sewal û dexl û pez
Herçî bi don û goşt û bez

Bo xo birin bo min kelêj

FATÊ Û MELA

Ev çi rîşe, ev çi şaşê ?

Ya mi berde, yabteraşe

Ev çiye berdaye paşe ?

Jêre navên cîm û lam

Ez bi vê rîşê û şaşê

Bê izin dighême paşê

Pê dixum mûç û me-aşê

Serbilindim pir kiram

Ez biçûkim nûciwanim

Pir bi van îşan nizanîm

Lê ji wan ez dil giranîm

Ez divêm xemr û medam

Ez mela me, ev heramin

Bes bibêje vê li ba min

Şerbeta lêvan te da min

Nazika şêrîn kelam

Nazikim sermest û gêjim

Ez ji dev şekir dirêjim

Tim dixwazim rast bibêjim

Min divêtim nay û cam

Rî sipî me, ez mela me
Ez xwedan *sewm* û *sela* me
Ev di ola min *hera-me*
Bes bibêje ez xulam

Rî sipî bû, pîr û kalî
Rû ji rindî maye *xalî*
Roj û şev herdem dinalî
Ez delal û meş-xeram

Meş-xeramê, ez xulamê
Dil ji min girtî bi damê
Guh mede vê nay û camê
Totîya eywan *meqam* !

Totîya eywan bilindim
Pir şepalim, ez lewendim
Nazedar û gewr û rindim
Min divêt mêrek *temam*

Ez çilome, qeynebaşim !?
Cibepoşim ser bi şaşim
Ta ku aşî ez qeraşim
Nav û dengim çûne Şam

Dê çikim ez nav û denga
Dil dixwazî rewş û renga
Awirên şêr û pilinga
Dê çikim kalek *heram*

Ger çi kalim, dil ciwanim
Ez di vê rê pehlewanim
Dilbijînê xweş dizanim
Dil bi şewq û pir *hiyam*

Pîr û kalî, kevnewarî
Tevde bûrî, bûyî arî
Qet bi vî karî nikarî
Kalemêrek bêqiram

Wer mebêje, ez şiyarim
Wek bizotim, pêt û arim
Ez di vî warî li karim
Ey şepala rû ji xam !

Ez ciwanim terh û katim
Pir şirînim wek nebatim
Ne ji bo malê te hatim
Min divêtim zewq û tam

Ez mela me, dewlemendim
Şêxekî pir mal û gundim
Ez li her der serbilindim
Ey delala bisk ji dam !

Sed tifû ev mal û zêre
Dê vekim sîngê ji kê re ?
Min divê yek xortemêre
Ez di jînê nû giham

Pir şirînî, nûgihayî
Wer, li nik min pir bihayî
Lê tu îro ejdehayî
Ez di nêv benda te mam

Dev genî bû, bê diranî
Rast dibêjim, lê nezanî
Perdeya şermê hilanî
Min tu navê wesselam.

HO HO ŞIVANO

Ho, ho, şivano, hoho şivano,
Dil bi kulo, bi kovano !

Tu pez berde pişta sūrê

Dest bavêje ser bilûrê

Belkî millet ji xew rabî

Dikim, nakim, şiyar nabî

Li paş maye har û germe

Ne wek pezê te rû nerme

Biroj pêde divê razê

Qet guh nadî ber vê sazê

Mirov gihane ser heyvê

Bawer nakin ji min peyvê

Wekî loke diçî di rê

Hevsar bi kurtanê kerê

Kore, li pey koran diçî

Rêber mela, şêx û hecî.

Hoho şivano, hoho şivano,

Dil bi kulo, bi kovano

Pezê xwe zû berde çolê

Kaşo bigre were holê

Gokê bidin em ber şega

Derxin ji nav xo van bega

Ew rêber û dostên neyar

Çend sale van malê me xwar.

Bûn rêberê millet hemî
Nanîn delavê, wan gemî
 Ziman û qad hiştin beyar
 Pêşkêş kirin destê neyar
Bi ol û êl xistin di xew
Heta ku em bûn çêlekew
 Heta ku rêber bî Elo
 Wê xwarina kurd bî çilo

Hoho şivan, hoho şivan ;
Em bendeyê dengê te man
 Dengê bilûrê pir xweşe
 Pê xweş dibin can û leşe
Givgiv bike her dem li gund
Bêne sema tev gewr û rind
 Lêv sor û dêm gul bên sema
 Derxin ji dil derd û xema
Perda reş û xemrî û fot
Rakin ji ser xwe bên bi lot
 Lêxe tu saza ceng û şer
 Da xort ji hawîr bêne der
Bigrin bi hûravêj û top
Erîş bikin ew Qope-Qop
 Bişkî ji ber wan tim neyar
 Milet ji xew rabbit şiyar.

Hoho şivan, hoho şivan,
Ey dil bi êş û derd û jan !
 Wek te şivanim ey heval !
 Bilûr şikestî, nîne mal
Îro qelem awaz û saz
Ez bûme wek nîvborcewaz
 Têm û diçim ez roj û şev
 Qatan di hejmêrim bi dev
Ne pez heye, nejî bilûr
Bi dev dikim ez lûre-lûr
 Lê kes di van roj û şevan
 Guh nadî ber dengê şivan
Zanim siyaset tev derew
Divê ku kurd rabin ji xew
 Destan bidin top û tiving
 Li ser çiyay qêrîn û deng
Ji nav welêt derxin neyar
Qada me namênit beyar

Hoho şivan, hoho şivan ,
 Kurd bendeyê dengê te man
 Lêxe li ber latê bilûr
 Hişyar bike hov û tilûr
 Bib û werîn tilyên qelew
 Da kurd şiyar bin tev ji xew
 Guh bidne vê sazê ji dil
 Xweş nasbikin razê ji dil

 Ka çi dibêjî ev bilûr ?
 Daxwaz çiqasî kûr û dûr ?
 Dilsoje saz, tev derd û xem
 Şanî didî zor û setem
 Tev kuştin û talan û şîn
 Çendan di nav de tê evîn ?
 Saza teye cergê me sot
 Xortan diçelqênî bi lot
 Xumxum dikî rengê çema
 Bisk û kezî pê tên sema
 Dengê bilûrê pir bi tîn
 Cerg û hinav min kirne xwîn

 Hoho şivan, hoho şivan ,
 Kurd bendeyê saza te man.

DERWÊŞ XWE NADÎ PÊŞ

Gurmîne derwêş har û dîn
Hawar dikî qêrîn û şîn
Savar û nîvişk jêre bîn !
Birçîne zarok tev li mal.

Keşf û keramet qet nema
Çenda bikî reqs û sema
Dilnermîya xelkê nema
Erbane bûye wek qepal

Bes qîr bike derwêş reben !
Wek rovîyê pir xap û fen
Herkes dizanî dav û ben
Nemane ew reng sir û hal

Ka hey, hey û ew hal û sir ?
Şêx û mela tev bûne gur
Dijmin zora ola me bir
Ferman li wan rakir Kemal

Binêre şêx û sofîya !
Bi çiv diçin wek rovîya
Xwe dane tengala çiya
Tev dîn û mezheb bûn betal

Derwêş, tu bes hir-hir bike !
Rabe tu rîşê kur bike
Xwe dûrî hal û sir bike
Fêde çine ev qîl û qal ?

Ka Neqşebendî, Qadirî ?
Tekye kirin xana kerî
Xwe navêjin nav agirî
Ew şah û ew şêr û şepal

Ka ew sir û ew zikir û xişt ?
Bazbend li kû ma, ka nivîşt ?
Dijmin bi dest şêxê te kuşt
Bê fêde çûn ew mah û sal.

Ev dize, yan derwêşe ew
Rengê mirîşk û mêşe ew
Derd û bela û êşe ew
Serpoşê cejna kerneval.

Pîsî bi navê şêx dikî
Şêx jî bi ser de rêx dikî
Wek rêx û şêx û mêx dikî
Bê cibe û şerwal û şal

Erbane bavê wer bixwîn !
Jehre we xiste ol û dîn
Heta Ciger min bûye xwîn
Welat bixwazin, em heval !

ŞERÊ DÎNA

Rojek ji ên biharê

Rûniştibûm bin darê

Min dî du kes tên di rê

Dûr ketibûn ji pirê

Girtin dar û çûne hev

Ne navcî nejî rev

Kumik li hev kirin sor

Li wê navê bore-bor

Ez zû rabûm ji bin darê

Min xwe berda devê rê

Ez ketim navbera wan

Çawa dîtîm rawestan

Min dî ko herdû jî dîn

Dest û serî, hemî xwîn

Min go: hey malik wêran !

Win ji hev re wek şêran

Xelkê malê we tev xwar

Win jî li hev didin dar.

Go: rast dibê, ezbenî !

Şeytan bi me dikenî

Em herdû jî hov û dîn

Were tu me li hev bîn !

Ji min re go: ê dev lal

Ji gund virde bûn heval

Em gihane derê han
 Pêre hebû hinek nan .
 Min kir, nekîr, neda min
 Go: bes eve keda min
 Welle bimrî nadim te
 De xwe bigre hatim te
 Çûne hevdî wek beran
 Ev şer ji bo gezek nan
 Ê zik mezin û bawî
 Rabû darê xwe da wî
 Go: bişkîne serê min
 Ha, ji tere perê min
 Go: na, ez tu birane
 Ne birayê pera ne
 Em bi hev re bûn heval
 Çine pere, çiyê mal ?
 Gazin wan kirin bi dev
 Paşê çûne riwên hev
 Bû tiq-tiqa kenê min
 Li zik sist bû benê min
 Min go: lawo aferîn !
 Kî dibêjî ku win dîn ?
 Xwezî beg û axên kurd
 Wek we bimana zigurd
 Belkî li hev bihata
 Biketa nav civata

Ev paşa û beg û mîr
Tev bibûna wek we jîr
Xwezî şêxên xwedî dîn
Hemî wek we bibin dîn
Belkî em wan bikin yek
Xwe rapêçin ew bi çek
Bikevin ser diyaran
Bikin şerê neyaran
Bextê kurde, malmezin
Ji millet re tev dizin
Ji dijmin re tev rencber
Şêx û begên xwelî ser
Wek we nikarin ew tev
Herin lep û riwên hev
Bibin yek partî û bend
Li nav xelkê serbilind
Qêrîn bidin zinaran
Êrîş bikin neyaran
Dijmin derxin ji welêt
Lê mexabin ne wek şêt
Çiqasî em dibakin
Lê ew dengê me nakin
Çil sale ez bi qêrîn
Ji ber wa bûm Cigerxwîn.

JÎ TÎRSA ZANA XWEDÊ BÎRNE EZMANA

Demek ez derketî bûm
Belkî ji derb ketî bûm
 Direviyam gund bi gund
 Xwe vedişart weke kund
Melak hebû li bajêr
Bi qerêj û xwedî xêr
 Bi xanî û xwedî mal
 Bi dikan û bi 'pertal
Yanî ne birçî, ne têr
Mala-wî bû şevbiwêr
 Gelek caran diçûm cem
 Direvandin kul û xem
Dipeyivîn ji kevnar
Hem ji aş û ji bajar
 Dostê minê nimêjker
 Tizbî, sîwak tim li ber
Nimêjker û rojîgir
Doza kurdîtî fikir
 Eger derew, eger rast
 Xwe ji çavan diparast
Bawer fikir mál bi dîn
Tê komkirin, tê civîn
 Min ji wî re tim digot
 Bese te mála xwe sot

Çi nimêj û rojî ne ?
 Çi sîwak û tizbî ne ?
 Hemî çîrok û derew
 Mej dijmin re dixin xew
 Lê ew bi min dikenî
 Tenê digot: ezbenî !
 Tu pir qencî, Cigerxwîn :
 Tenê êrîş meke dîn !
 Rojî, nimêj pir başin
 Bê zîyanin, belaşin
 Raste, derew, em dikin
 Dilê xwe pê xweş dikin
 Çend sal di wê navê çûn
 Zû wînda kir ew hebûn
 Weke min ma bê qerêj
 Berda wî rojî, nimêj.
 Di ser mere borîn sal
 Ji zindanê hatim mal
 Rokê hate mala min
 Pala xwe da pala min
 Dem rojî bû Remezan
 Bi rojî bûn tev nezan
 Dinav wan de em gawir
 Weke dir û cewahir
 Dema xwarin hat ber min
 Go: ka kevçî bidin min !

Weke gurê birçî, har
 Me herdiwan xwarin xwar
 Min go: Seyda, go: de bêj
 Ka ew rojî û nimêj ?
 Li min nerî û kenî
 Go: nezan bûm, ezbenî !
 Pêket felsefa xwe got
 Dil û ciger li min sot
 Me ajote sersedê
 Heta gihan bal xwedê
 Go: mirovên pir zana
 Xwedê birne ezmana
 Lê teng nekirme qefes
 Da neghênê destên kes
 Eger li vir bihişta ;
 Meyê ew zû bikuşta
 Berê xwedê xurm û dar
 Me dişkand û me dixwar
 Lê jîrekan ew bir jor
 Di dest wî de maye zor
 Vê gotina pîr mezin
 Agir berda dilê min
 Min go: seyda aferîn !
 Niha bûye dûrebîn
 Go: piştî bûme xezan
 Bûme pêzan û rêzan.

Min go: Seyda *aferîm*,

Tu rast bûye weke rim.

Rûmet nebî, çiyê dîn ?

Tu jî bûye Cigerxwîn.

JÎ XWEDÊ DIVÊN Û EM FIRÎNGA DÎDÎN

Ez dihatim rê û rê
Heta giham ber pirê
Min dîn çend kor û hejar
Dest bilindin, qare-qar
Mal dixwazim ji ezman
Em firingan didin wan
Hin gêr bûne ser qadê
Dikin qêrîn: ya xwedê !
Xwedê ji wan ne razî
Çima lê dikin gazî ?
Eger xwedê bixwazî ;
Ne hewceye ev gazî.
Ji xwe nadî ên feqîr ;
Çiqas bikin qîre-qîr
Xwedê mal û hem dirav
Didî mirovên bêbav
Didî kesên şareza
Bila bimrin yên weza !
Heçî kêr û nekirkêr
Çibkî ji mal û ji zêr ?
Heçî hestê xwe vejend
Bû xwedî mal, xwedî gund
Êko rûnî ber dîwêr
Tim bibêjî: xwedîxêr !

Xwedê dengê wî nakî
 Çiqas bilind ew bakî.
 Tiştêk heye pir mezin
 Eger tu guh bidî min :
 Xwedê kîye, li kûye ?
 Ez dibêjim lê zûye
 Xwedî olên pir derew
 Ji bo ko we bixin xew
 Xwedê anîne meydan
 Li hember danîn *şeytan*
 Mal û hiş û bîr û can
 Heçî tiştên bê ziyan
 Tev xistine dest xwedê
 Lê derewe guh medê !
 Tu zanibe ey heval !
 Ne ew heye, nejî mal.
 Mal xebata destê te
 Wek jendina hestê te
 Vênakevî, nejenî
 Tu neçênî, naçinî.
 Ê kar nekî birçî ye
 Ava nekî bê cî ye.
 Kar û ziyan jî he ne,
 Ew jî ji destên me ne
 Tu baş bikî, baş dibî
 Nebaş bikî şaş dibî

Bibî şivan û gavan
Fileh bî yan misilman ;
Dê tim bimênî li jêr
Nabî xwedî mal û zêr
Lê tu eger xwenda bî
Di partî û benda bî
Rojek dibî berxwedar
Dixî destê xwe hevsar
Di wê çaxê ey heval !
Hemî dibin xwedî mal.
Ne şeytan û ne xwedê
Ga, najone sersedê.
Ew miletê tim hejar
Kor û bawî, berdîwar
Kes rê şanî we nadî
We jî navê azadî
Serbest nabin li dinê
Ko zor nedin xwendinê.
Ev bûye sed salên we
Kûçik dixun malên we
Keşe û şêx û melâ
Li we dikin teşqela
Axa û mîr û paşa
Wek hirç û gornepaşa
Ew tev beg û efendî
Lê win jî wan re gundî

Kar ê we ye, kara wa
 Biwan xweşe ev awa
 Bere win berdîwar bin
 Dako li we siwar bin.
 Win tim wesan bibin kor
 Tim li jêr û ew li jor
 Jinên we bibin qewraş
 Win ji wan re herin aş
 Ew dewlemend, win *feqîr*
 Ew malmezin, win *heqîr*
 Li gund bimênin bê nan
 Wan rêbikin parleman
 Dîsa ew dibin wezîr
 Hemî xwenda, hemî jîr
 Ji wan re dibne pêwan
 Li ber derî dergevan
 Lê şihada xwe bilind
 Tu bistênî naçî gund
 Tijî dibî efendî
 Ne wek kurdên nexwendî.
 Mal, xwendin û zanîne
 Ne li jor û banî ne
 Xwedê jî maye deyndar
 Di dest mane ben û dar.
 Ket, lê tu wî radikî
 Mala wî ava dikî

Ji bo bikin teşqela
 Pir xwe lê dikin bela.
 Mal, ketiye dest mirov
 Ne mirovên wek we hov
 Berê hebûn rez û pez
 Weke hev bûn ew û ez
 Niha tev bûye Dolar
 Ne wek berê tev gemar
 Karên mezin pê dikin
 Tenê îro hevrikin
 Destûr bibî Markisî ;
 Kara te nadî kesî !
 Eger tu rast dixwazî
 Guh bidêre, birazî :
 1- Divê rist Markisî bî
 Nanê we bê tisî bî
 2- Divê gerden azad bî
 Da ko timî dilşad bî
 3- Divê hemî karker bin
 Tev cotar û recber bin
 Tev bi hev re kar bikin
 Kara xwe tev par bikin
 4- Dar di destê me kevî
 Da parvebin tev zevî.
 5- Heçî êl û olperest
 Ne dar, ne kar, nedin dest

6- Xwendin bikevî welêt
 Bêne kuştin heçî şêt
 7- Mirov tev dost û yar bin
 Neyarê koledar bin
 8- Zorê bidin ser dezgeh
 Hawîr xweş kin cî û geh
 9- Her tişt bibin ên milet
 Mal û xebat û dewlet.
 10-Em tev bibin xwedî rist
 Jin jî bimênî serbest.
 Divê ji bo van xebat
 Şiyar bikin Rojhilat.
 Welat kete dest neyar
 Nayê dest me bi hawar:
 Divê xwîn bê rijandin
 Milet pê bê pijandin
 Bibin dostê Rojhilat
 Wê bê roja me-felat
 Kes bê dewletek mezin
 Li ser qadê nabezîñ
 Tenê roja rojava
 Niha çûye ber ava
 Kengî li wan bibî şev ;
 Bi dest wa nakevî rev
 Lewra hawîr dibezin
 Divên ko me bidizin

Pera didin heçî pîs
 Bi wan boyax dîkin rîs
 Heta diçin nêçîrê
 Rovî dixun şinîrê
 Eger millet bê, erê,
 Genim nabin bênderê
 Çibkim, ne baş giha ye
 Hêjî li pey axa ye.
 Hin jî li ser sedê ne
 Hê guhdarên xwedê ne
 Dîkin hawar û aman
 Belkî xwedê bidî wan !?
 Îro sedê bîsta ye
 Ê şiyare hosta ye
 Heta kengî şiyar bin,
 Ji dil li min guhdar bin ?
 Kûre germ nabî bi tira
 Dijmin namrî bi nifira
 Guh mede şêx û keşe
 Bi pey min de bi-meşe !
 Rast bibêjim, dibim dîn
 Rast nebîjim, Cigerxwîn.

ZENGİL DİNALÎ

Zengil ji dil dinalî:

Kerwan birêket û çû

Meyger werîn ji minra

Cama şerabê zû zû !

Pîrê mexan dibêjî :

Çiman wilo diçî, tê ?

Min gotê: kî dizanî

Ji kû tîm û diçim kû ?

Korim, me dest bi dostê

Yekî kor û nezane

Rê tarî û çirave
 Rewşa cihane yek sû
 Dema ku dû dibênim
 Agir tê ber hişê min
 Agir çiye ji kû tê ?
 Nadî zanîn bi min dû.
 Jîna me bê ser û bin
 Dawî çîye, çî zanim ?
 Wekî hêk û mirîşkin
 Bê bersivin ez û tû.
 Cana were bi hev ra
 Serxweş bibin şev û ro
 Mebêje: şerme seyda !
 Porê serî sipî bû ?
 Serkanîya hebûnê
 Li kûye ? kî dizanî ?
 Çîrok dûr û dirêje
 Serî li kû , binî kû ?
 Bi çewtî em bilîzin
 Pir xweştire ji qanûn
 Li kolanan herin, bên
 Çibkim bi saz û berbû ?
 Wer da meyê binoşin
 Li ber defê herin, bên
 Em serxweşin nizanin
 Qanûn û rist û tûtû ?

BI HÊSTIRA DÎLÊ DIJMIN NERM NABÎ

Di ser hewran ve xweş em diherin
Li ber derên me parsek digerin
 Me lêkirin ev eywanên mezin
 Xwedî kirin ev çêlek û bizin
lê em dibênin koxik û reşmal
Dijîn di wan de parsek û evdal
 Me çêkirin ev nexweşxan mezin
 Li ber derên wan reben dibezin
Xercê rê nîne, ji gund bîn bajêr
Bi tîfo dimrin hemî jin û mêr
 Peyda bûn li me zanîn û fêrbûn
 Ketin destê me hatin û hebûn

Hawîr digerin ji bo nanezik
 Di dilde şîn tên ev gir û ev rik
 Ev sitêra xweş têde em dijîn
 Serbeste maldar, hov û har û dîn.
 Ev rista faşîst çewt û nadirist
 Şêrîn û tehlî hemû li dar xist
 Kirin kerafî, xwarin û xweşî
 Ev jîn û evîn kirin dilreşî
 Qasek nikarin dilxweş em razin
 Sal hemû diçî bi derd û gazin
 Diser me ra ev xanên pozbilind
 Li ber derên wan dinalin wek kund
 Bere tev bimrin karker û cotkar
 Tenê qasa wî tijî bî, maldar.
 Diber pirê ve dema diçim ez
 Otomobîla me diçî pir bi lez
 Li çar alî ne: parsek, ketî, kor
 Destê wan bilind, berê wan li jor
 Hemû birane tev ademîzad
 Çima parsek bin, ev reben, bêdad
 Çi karin bikin firyard û qêrîn
 Dilê xwînxwara nerm nabî bi dîn.
 Bikêr me nayên, ne qîr, ne hawar
 Şanî maldaran bidin serê dar !
 Darê Mûsa ye ev kar û xebat
 Dîwana Mûsa ji bo we Tewrat

HO KARKER, BÎBÎN YEK

Ji welatê Amûdê

Ez hatibûm Bêrûdê

Mala me raser avê

Dereng didayê tavê

Avanî yek lê dibû

Qesrek mezin çêdibû

Karker têde ne pir bûn

Lê tev wek bav û kur bûn

Bi dilxweşî kar dibû

Yek dihat û yek diçû

Bilind dibûn ew dîwar

Bi wan xweş bû gelek kar

Saat heft û heta heft
Tevan fikir kefte-left
Xelas kirin ew xanî
Heftqatî bû avanî
Wan karkerên dest zivir
Geh ji vir û geh ji wir
Karê xwe wan bir serî
Ta gihane ber derî
Derence û esansor
Danîn ko xelk herin jor
Bi kareva, xaz û av
Wilonakin dê û bav
Nizanim çend perçe bûn
Zanim gelek tê hebûn
Ev xanî yê wek sera
Ava kirin bi pera
Ew xebat û ew gemar
Ji xwedî re bûye kar
Piştî ko dan bi dir-hav
Nema karker çûne nav
Hey, ev rista borcewaz !
Te em kirin belengaz.
Qesra çêkim, bê cî bim,
Pera bênim, birçî bim.
Lê karkerên pir nezan
Wan xwe dane dest dizan

Eger ew dest bidin dar
 Êrîş bikin li ser mar
 Diperçiqî serê wî
 Bikêr nayên perê wî
 Karker ko dest hilênin
 Ev xan ji war dimênin
 Mal û xwendin û welat
 Belkî hemî Rojhilat
 Ji millet re dimênîn
 Wê kara xwe bibênin
 Lê wê kengî şiyar bin ?
 Bi vî rengî li kar bin.
 Ancex tarix bizanî
 Wê kengî ev nezanî
 Ji nav kurdên me rabin
 Bi hev re wek bira bin
 Welat têxin destên xwe
 Ew saz bikin ristên xwe
 Ey karkerên cihan tev !
 Sivik destan bidin hev
 Bikin şerê koledar
 Heçî ko malê me xwar
 Dijmin derxin ji welêt
 Lê bibarin ar û pêt
 Bighê kurdan, Kurdistan
 Nekin weke Pakistan.

Ne kurd têde serbest bin
Neko kê m û bindest bin
 Ji bo bibî yek welat
 Daxwaz eve ji felat
Markis rê kirye şose
Mebin kose, ber kose !
 Ev karkerên dest gemar
 Bixin destên xwe ew dar !
Lê karkerên cihan tev
Destên xwe ew bidin hev
 Bibin ji bo me ew pişt
 Cihan dibî wek bihişt
Ev ne xewne ne xeyal
Ez dibêjim, ey heval :
 Rû biken û zikî têr
 Ev gemar tev dibî zêr.
Kes namênî dilbirîn
Ejî nabim Cigerxwîn.

ÎLHAM

Nebî me, lê nebî bawer
 Bikî ko ez semawî me
Hezaran wek me rabûne
 Dizanim ko ne dawî me.
Xwedestim ez
 xweristêm ez
 Li ber avan
 Nivistim ez.

Ne dîn û serxweş û gêjim
 Ne ser mest û ne bawî me
 Li ser şaxan
 Dimênim ez
 Li nav baxan
 Dixwênim ez
 Ku her tiştî
 Dibênim ez
 Ne rêwî me
 Ne rawî me.

Ji mûsa re xwebernadim
 Ji îsa re xebernadim
 Ji Taha re xebernadim
 Ne Zardeştî
 Û Manî me.

Ne derwêşim
 Ne dengbêjim
 Mebîn ko serxweş û gêjim
 Di ristê de şekerrêjim
 Ji rengê te semawî me

Cigerxwînim ji van derda
 Li meydanê xwe zû berda
 Di nav bahoz û bager da
 Bi bîr û bawer û dozim
 Ne Şewqî û Zehawî me.

ŞEFEQ HÎLDA

Heval meyzê ! cihan îro ;
Du bend û perçe û doze
 Li alîkî şefeq hilbû,
 Li alîkî reş û toza
Şehîn-Şahê serî taca
Zerîn û gewherên lala
 Bi kurk û etlesê sore
 Siwarê çîlekî boze
Li hawîr leşker û tîp û
Siwar û tox û alane
 Ji alî Rojhilat derket
 Cihê lê deynî pîroze
Şikestî leşkerê tarî
Zer û sor têne meydanê
 Li hawîr tîp û tîrêjin
 Ji her derdare Nûroze

Çiya bûn kumbedên zêrîn
 Li bejnê kixmeyê feyrûz
 Hemî candar bi hêvî ne
 Ne serma û ne bahoze
 Biharê xaliça-rengîn
 Bi ser qadê de berda ye
 Gul û sinbil serî hildan
 Nefel bel bû, geyâ koze
 Tilûran qid-qid û qiştin
 Bilûra dawer û xo ye
 Çem û cobar dilorênin
 Li jorê keskesor qoze
 Bi govend û sema tên û
 Diçin, tev tirhik û katik
 Li tenbûrê dixî bayê
 Biharê, jar û dilsoze
 Li ber min pal vedaye ser
 Biharê dilbera nazik
 Perireng û gulîşeng û
 Şirînlêv û şekersoze
 Meger seyda bi tîr û
 Awirên yarê birîndare
 Belê, pir payedarim ez
 Ku tîravêje, Amoze.

EV DÎNYA PÎR XWEŞE

Pir xweşe pir xweşe

Ev dinya pir xweşe

Yar pal daye ser min

Rû wek gula geşe

Dev likenin sorgul

Ser dihejin sunbil

Xurxur ji avê tê

Hilm û sirra bê tê

Pir xweşe, pir xweşe

Ev dinya pir xweşe

Yar pal daye ser min

Rû wek gula geşe

Destê yar bi destim

Ez serxweş û mestim

Kûpik dev û lêvin

Mêze herdû sêvin

Pala xwe da ser min

Bê fehêt û şermin

Gelek xweşe ev jîn

Em bûne wek Mem û Zîn

Pir xweşe, pir xweşe
Ev dinya pir xweşe
Yar pal daye ser min
Rû wek gula geşe

Em zava û bûkin
Pêwan li me çûkin
Pal dane ser şînî
Kesek me nabînî

Hawîr me Zennarin
Perde pel û darin
Guldestê evînê
Daxwaza vê jînê

Pir xweşe, pir xweşe
Ev dinya pir xweşe
Yar pal daye ser min
Rû wek gula geşe.

Lêv ji gulên sorin
Maçan pev digorin
Lêvên hev dimijin
Tîna dil dikujin

Dema em dighên hev
Ronî didî ev şev
Xec û Siyamedin
Pir ciwan û rindin

Pir xweşe, pir xweşe
Ev dinya pir xweşe
Yar pal daye ser min
Rû wek gula geşe

Serbest û azadin
Em dilxweş û şadin
Bê gilî û gazin
Bi dil hev dixwazin

Guldestên evînê
Pêlên derya jînê
Em gihan serbestî
Sed tif li bindestî

Pir xweşe, pir xweşe
Ev dinya pir xweşe
Yar pal daye ser min
Rû wek gula geşe

Em saza hebûnê

Doza peydebûnê

Dengê saza rindî

Rewşa serbilindî

Herkes dost û yarin

Çira gunehkarin

Tev dilbij û jîrin

Xwedî hiş û bîrin

Pir xweşe, pir xweşe

Ev dinya pir xweşe

Yar pal daye ser min

Rû wek gula geşe

Ne bes Cigerxwînim

Hemî Cigerxwînin

Ne bes dil birînim

Hemî dilbirînin

DIYARÎYA YARÊ

Ji dostê re çi rêkim, ez diyarî ?
Diyare yar dixwazî min bi yarî

Dixwazim can û dil jêre bişênim
Tenê şerme, hemî derd û hejarî

Dixwazim herdû çavan jêre rêkim
Bikêr nayên, ji wan her xwîn dibarî

Divêm jêre ziman û dev bişênim
Ne hêjane şev û rojan bi zarî

Nizanim ez, çi hêjaye ku rêkim ?
Cihan pêkve bihayê biskê tarî

Serî, naçare min danî li ber pê
Me go: şahim, tu pêlêke siwarî

Tenê xanim, bi nazî hete ser min
Zivistane, li min şîn kir biharî

Bî wân lêvên şirîn go: rabe seyda !
Tu serbestî ji min çibkî, dikarî

Ji rêve ez bezîme pê û destan
Bi jor ve hilkişîme ez ji xwarî

Ji bexçê paxilê çûme du sêvan
Ji bistanê riwan dêmên henarî

Ji lêvên erxewanî min du sed cam
Şeraba hingivînî nû, vexwarî

Bi destê xwey sipî ez kirme hembêz
Wekî pola helandim ez bi sarî

Me herdû dest li bejnê bûn *hemaîl*
Bi ber pêlan ketin reşbisk û çarî

Me talan kir ber û bistan bicarek
Kenî û go: bese rabe Hesarî !

Me go: gorî Cigerxwîn bû divê rê
Bi dest nayê wekî îro tu carî

DESTÊ XWE PAQÎJKE JÎ XWÎNÊ

Soz dabû bi min ra

Şeh û seydayê evînê :

Ko ew ji me ra wê

Sibehê bête civînê

Ey şah û perîzade û

Pir şeng û şepalê !

Carek were zû xweşke

Li dil dax û birînê

Bêzar û perîşane ji
 Reşçavê te seyda
 Maçek ji du lêvên
 Teye dermanê birînê
 Şebnem li gulê bexçeyê
 Jîna te dibarî
 Biskên te ji miskê
 Leb û gerden ji qenînê
 Dêmên te henar û
 Çen û mem sêv û tirincin
 Awir ji kevanê
 Biriwan ketne kemînê
 Dil xwest ko ji lêvê
 Şekerî şerbetê firkî
 Min dî ku ji banî ve
 Du şêr daberizînê
 Şêran veçirandin dil
 Ê malik biwe wêran
 Îdî me çi hêvî heye
 Vê saxî û jînê ?
 Bo çi tu wesan dûr
 Direvî, ey pet û latim !
 Mûyek ji te nadim
 Bi hezar zîn û şirînê

Ey xunceleba min !
 Xweş û şêrînî liba min
 Herkes te dixwazî
 Lê biçavê nekirînê
 Min daniye vê rê
 Ser û malê xwe bicarek
 Kesrayî li dil ta-
 Ku biçim zêrezemînê.
 Destên te bi xencer
 Tu dixwazî bikujî min
 Sed hêvî dikim destê
 Xwe paqijkî ji xwînê !
 Sed ah û girînê me
 Qe nerm nakî dilê yar
 Ma kuştîyê çavên te
 Çi hacet bigirînê ?
 Seyda dikujî da ku bijî
 Ser bi reş û şîn.
 Lê piştî ku seyda
 Bikujî, qet meke şînê !
 Wer da ku bi aştî
 Dev û lêvên te bibosim !
 Çil sale Cigerxwîne
 Ji vê hevrik û kînê.

BAXÊ ŞEHBALÊ PERÎ

Nazika min hâte xwarê
 Daye hindur şawq û tav
Xanî dagirtî ji bînê
 Nêrgiz û misk û gulav
Bû bihişt û mêrg û gulşen
 Çîçek û gul pişkivîn
Baxê Şehbalê perî bû
 Padîşahim ez di nav
Dame destê gewr û nazik
 Ko bi germî min givaşt
Herdû çavan tîr reşandin
 Sorelêvan kir selav
Min di ber sînga xwe da
 Anî serî berdaye ser
Ez bi çavan lê dinêrim
 Bejn û bala pir zirav
Sihrebazin herdû çavên-
 Reşbelek, awir vedan
Rû wekî berfa zinaran
 Bisk li hawîr bûne dav
Lê çen û lêv û kepû
 Elmas û lal û gewherin

Sêv di sîngê de bilindin
 Nû gihane gewr û xav
 Ketme gomanên dikûr
 Pê-lan li min dan bûn lehî
 Xweş di ber pêlan diçim
 Lê kî dizanî, av û av
 Min ji lêvan şerbeta-
 Sêvan vexwarî dev bi dev
 Zulf û biskên misk û tarî
 Lê şikestî herdû çav
 Hewrê gomanan belav bû
 Tirs û sawîr qet neman
 Yar bi çavên reşbelek
 Ez zû gihandim ber delav
 Ez giham ber av û deştê
 Ketme nêv baxê bihişt
 Ox, li canê min çî xweş tê
 Dê çikim zêr û dirav ?
 Bexçeyê mîrê cina ye
 Dilbitirs ez pêde çûm
 Wê, li min dergêh vekir
 Ma wê çî bêjin dê û bav ?
 Go: Cigerxwîn, bo çî mestî
 Dilbitirs û şerpeze ?
 Ma gelo, wê bêne destê
 Me hero ev pêl û gav

ÇEP Û RAST

Meygeran mey digerandin çep û rast
Meyxweran mey difirandin çep û rast

Surperî tîn û diçin, gezme û tîr
Ji kevanan dirijandin çep û rast

Hay û hoyê serxweşan, dengê defê
Xew ji çavan direvandin çep û rast

Serxweşan dest dibirin naz û keçan
Me tenê mil dihejandin çep û rast

Têne govend û sema naz û lewend
Bi giranî dikişandin çep û rast

Zo bi zo hev dibirin, şeker û mey
Lêv ji lêvan dimijandin çep û rast

Şêgulî, bisk û kezî marên direş
Ser biser minde xelandin çep û rast

Rûperî awir ji hawîr vedidan
Tîr di dilda difirandin çep û rast

Gezmeyên çavên direş cerg û hinav
Li me kalan dihelandin çep û rast

Bisk-bitêla, kofîkêla li me xweş
Qozîyên çavan şikandin çep û rast

Wekû nayê di semayê keç û xort
Bi milan hev dikilandin çep û rast

Dilber û neyşeker û ebrû kevan
Zulf û cênîk diçivandin çep û rast

Tên ji hawîr dengê saz û naz û ken
Em li masê dicivandin çep û rast

Surmepoşan dil revandin, serxweşan
Xaçperestên dest pelandin çep û rast

Lalelêvan em kişandin dest bi dest
Min li sêvan dest pelandin çep û rast

PÎR BÛM DÎL PÎR NABÎ

Ey dilberê

Peyxamberê

Lêv şekerê

Ka soz û peymanan berê ?

Biskan veke

Zulfan şeke

Dil pîr meke

Mej'bîr meke

Carek ji pişt pêrdê derê

Dêmên dîgeş

Çavên direş

Xalên hebeş

Birhên biweş

Hilde ko her, roj bê derê

Perdê ji ser

Xalên diqer

Hilde ku her

Roj bête der

Her kes bizanin vê sirê

Şêrîn kenê
Hingiv çenê
Dosta minê
Dil hasinê
Dil girtîyê te ez tenê

Gul wek devê
Lêv hingîvê
Min tim divê,
Roj û şevê :
Ez bêm cîvanê dêm dirê

Sîh sal tamam
Ez bende mam
Hûnan meqam
Lê yek selam
Carek li ber çavan nedam

Ez bendeme
Perkende me
Şermende me
Perwane me
Sotim bi pêta agirê

BÎ TORE BÎXWÎN VÊ NAMÊ

Were bayê sipîdê xweş

Ji dest min bigre vê namê

Bide destê sipî zendê

Şekerxendê, bilind qamê

Bi zanîn û bi tore xweş

Bixwîne nameyê jêre

Dibî navê me bête ser

Zimanê şahê Behramê

Bibêje: girtiyê biskê

Te tim jar û birîndare

Riha û bendeware ew,

Qelabende di nêv Şamê

Dixwazî pirsekê lêkî

Ji wî re bersivê rêkî

Ji wan lêv û devê şêrîn
 Bişênî jêre peyxamê
Li jîn û rewş û pergalê
 Bipirsî carekê salê
Bibêje ko şev û rojan
 Ji te distênî îlhamê
Di zindanê de rûniştî
 Dikî gaz û gilî her dem
Ku dinvîsî bi xwîna dil
 Li herdîwar û hindamê
Eger bêjî: çiyê daxwaz ?
 Kesê jar û birîndare
Bibêje ko divê carek
 Ji van destan vexwî camê
Li ser avan, li nav baxan
 Vexun mey, guh bidin zaxan
Diriste çengek ji axa ber
 Derê dilber bi bosim ez
Ji derdê min re dê xweş bê
 Gelek bêtir ji perşamê
Eger dilber di xewda bî
 Bi nermî bigre ser dêman
Xwe berde ser dev û lêvan
 Û reşbiskên wekî lamê
Ji ber min ve dev û lêvan
 Û wan dêmên wekî sêvan

Tu ramûse, selavên min
 Bide wê şox û domanê
Ji wan lêvên şîrîn carek
 Ji bo min pîrsekê bîne
Di nêv lîza evînê de
 Du berkên min herin damê
Dibî ew Şah û Keyxesro
 Bicarek min bikî azad
Ku ser deynim li ber Laleş
 Bikim hey, hey, di hingamê
Derê meyxaneyê rûnim
 Meyê firkim bi serbestî
Li sazê guh bidêrin em
 Bikin nalîn digel xamê
Cigerxwîn şah û xunkare
 Ku carek dest bidî yare
Bi hev re herne seyranê
 Bi vê tektîk û bernamê.

ME DÎL DAYE PERTAVÊ

Bi serbestî were perda xwe bavê
Ejî wek te mirovim, por belavê !

Were pêkve biçin nêv bax û daran
Bidêrin guh li dengê ba û avê

Ji hevdî re ku çêbûne jin û mêr
Hebûnek dûrî hev bin, qet me navê

Ji ber xwîna mine lêvên te sorin
Ji xwêdana te ye şûşa gulavê

Ji tava herdû dêman dil bi pêto
Ji ber sîkê nevêm ko herme tavê

Di dîdara te de hatim pişaftin
Li wê navê, wekî mirxê di davê

Ketim gola evînê kûr û bêqam
Ji te pêve kiyê bênî peravê ?

Nexôş û bawî û tawî, me pirsî
Dibêjin: ko divêtin germe-avê

Tenê zanim ku derman gewresînge
Bi wê şîn tê bihara dil, di gavê

Wekî bazêbelek wer ser perê min
Te bavêjim Gizîra nav giravê

Bere kes me nebînî, dûrîdest bin
Bere dijmin ji dexsan berxwe bavê

Te dêm dane û biskên reş ji davan
Me dil çû danikê lê kevtî davê

Li ber mala me û we bûye govend
Dibên rê bidne bûkê, bidne zavê

Xwezê roja ku bibne bûk û zava
Li ser çavê me bê tevlî pêlavê

Ji wan lêvên şîrîn camek binoşim
Wekî tihnî xwe bavêjim di avê

Ji bostanê te bigrim ez du sêvan
Ku destê min herin wê pehnenavê

Bibim talanê zalê zengozêrîn
Bihişta piştî jînê get me navê

Perî navêm, ku lêvsorek li ba min
Tenê tiştek bi dest nayê bi lavê

Were hembêz bikin em hev bi şadî
Berî dijmin me têxî bend û davê

Tu rojî dil disojî lê metirse
Cigerxwîn hişk û xurte wek benavê

DÎ XEWNÊN ŞEVAN DE

Di nêv xewnên şevan dilber dibênim
Li dêman ayeta rindî dixwênim

Ji tovê miskê biskê, dane da min
Ji bo ko ez di nêv dil da biçênim

Ku şîn bê lê binêrim, bîn bikim ez
Ku tim biskan di bîra xo werênim

Dema rabim ji xew sermest û gêjim
Perîşan û nexweş, bêweş dimênim

Dixwazim ko bi diyarî bidme yarê
Nizanim, bi kêre ez biçênim

Çi bêjim, pîr û kal û şermesarim
Di vê rê de divê perdê hilênim

Bere her kes bi min qerfa bikî bes
Li cem dilber tenê şêrîn bimênim

Xwedêkî qet mebêje kale seyda !
Ciwanim, dilşiyarim, ten bi tênim

Serî çendan sipî bûye, belê ez
Wekî gundek mezin ava û şênim

Cihan pêkve kul û xem bin di dil de
Bi yek maçê ezê wan jê derênim

Eger dilber ji dil destan bidî min
Ezê eywanê jêre nûvejênim

Eger şêrîn, lebê şêrîn bidî min
Wekî Xesro cihanê rahejênim

Were meyger, bide cema lebaleb
Ku toza bendewarî dawesênim

Delala min dinav destên neyara
Dixwazim wê bi zorê rakişênim

Mebên seyda Cigerxwîn bûye kale
Divê nemrim heta dilber bibênim.

AGIR Û PÊTA EVÎNÊ

Evîn ji pêta agirî
Her dem ji ber nal û girî
Kî karî carek hilgirî
Ahî ji destê te evîn

Evîn bicarek ar û pêt
Herçî ku pêtek pêve bêt
Bê hiş dibî şeyda û şêt
Ahî ji destê te evîn

Şêrînê pêşî, wek şekir
Pê xweş dibin can û ciger
Dawî li min dil kir du ker
Ahî ji destê te evîn

Bawer dikir tenha evîn
Dîdar û hembêz û civîn
Maçin ji lêvên pir şirîn
Ahî ji destê te evîn

Heta ku ez serxweş kirim
Pir hêvî û bê hiş kirim
Serbest û pir bêweş kirim
Ahî ji destê te evîn

Ez mest û jar û dîn kirim
Wer gawir û bêdîn kirim
Bê xwendin û bê tîn kirim
Ahî ji destê te evîn

Evîne rewşa dilberê
Şêrînkênê, lêvşekerê
Agir di nêva cigerê
Ahî ji destê te evîn

Ê dil di tora dilbera
Can daye çavên esmera
Armancê tîr û awira
Ahî ji destê te evîn

Ebrûkevana porşevî
Kî dil di benda wê kevî,
Kengî dikarit rakevî ?
Ahî ji destê te evîn

Wê nazika şeker ji ken
Da min ji rêve lêv û çen
Suhtin li min wê can û ten
Ahî ji destê te evîn

Evîn ji pêta agirî
Dil girtiye qet namirî.
Fêde çine ah û girî
Ahî ji destê te evîn

Nalîn ji ber daxên dikul
Jan daye cerg û nav û dil
Lê, min şikestin pişt û mil
Ahî ji destê te evîn

Gava ji dilber dūr dibin
Birîn di dil de kūr dibin
Sermest û pir rencûr dibin
Ahî ji destê te evîn

Pir ah û pir awaz didim
Perwaz bi rengê baz didim
Diser çiyar re bazdidim
Ahî ji destê te evîn

Ger çi ku min bazare dil
Pêt û birûsk û are dil
Paytext û warê yare dil
Ahî ji destê te evîn

Radare dil, dûrbîne ew
Yar têde kesk û şîne ew
Tehlî li pey şêrîne ew
Ahî ji destê te evîn

Dilber ku carek bête bal
Datênî ber pê zêr û mal
Ji bîr diçin dost û heval
Ahî ji destê te evîn

Ahî ji dest şêrîn devê
Şeker kenê, lêv hingivê
Jehr û mirin bî, min divê
Ahî ji destê te evîn

Jehra ji wan lêvên şirîn
Xweş tê li min wek *pensilîn*
Pê xweş dibin derd û birîn
Ahî ji destê te evîn

Cama evînê pir bi weş
Çawa vexwar ez çûm ji hiş
Ger ez mirim canê te xweş
Ahî ji destê te evîn

Evîn ji destê yarî bit
Çendan ku pir dijwarî bit
Dê dil bi wê hişyarî bit
Ahî ji destê te evîn

Evîn wekî saza dile
Nalîn û awaza dile
Xweş vîn û daxwaza dile
Ahî ji destê te evîn

Evîn ji çavên reş dizê
Bîna binefş û nêrgizê
Wek şîreya şêrîn mizê
Ahî ji destê te evîn

Carek ji destê dilberê
Şêrîn lebê, dêm gewherê
Dîsa vexum ez wek berê
Ahî ji destê te evîn

Ew nazika pir gewr û rind
Dêm gewhera, bala bilind
Carek bidî min ew lewend
Ahî ji destê te evîn

Ez dê vexum pingavî bî
Jehr û mirin pir navî bî
Wer min mirin wê gavî bî
Ahî ji destê te evîn

Em dê vexwîn, wer dîn bibin
Pir serxweş û bê dîn bibin
Can û ciger tev xwîn bibin
Ahî ji destê te evîn.

DÎ SER ÇAVÊN ME RA HATÎ

Tu hatî lêvşirîna min !

Evîn û dilvirîna min !

Were xweşke birîna min !

Di ser çavên mera hatî !

Bi xeml û xêz tu wek *Zîni*

Şepal û şeng û şêrînî

Ji daxwazê re dûrbînî

Bi dîdarê pet û latî !

Bi dîdara xwe pir rindî
Birû heyv û şeker xendî
Di vê rê de hinermendî
 Bi bejna xwe tu şemşatî

Ji min can û ciger kuştin
Dil û mêlak hemû miştin
Tijî tîr û ber û xiştin
 Bese ev malemîratî !

Bese ey dilber û gawir !
Bibarîne li min awir !
Te can û dil kirin agir,
 Bi talan û bi berbatî

Te maçek da bi şîranî
Me can û dil li ser danî
Û gawir hêj dibê: kanî ?
 Te qatek da bi sed qatî

Bese seyda, çine gazin ?
Di dil de tîr û rim bazin
Me xew nayê, çilo razin ?
 Di vê cengê de Şehmatî !

Bi bejna xwe neya avî
Ji bircê derkevî tavî
Di her çax û di her gavî
Tu naz û tirhik û katî

Bi nazdarî tu wek şengî
Sipî zendî, şeweq rengî
Çi padîşah û serhengî ?
Dikî zorê li min tatî

Li ber te tat û cotarim
Meger ez jar û bêzarim
Li bejna te evîndarim
Li te pîroze paşatî

Li te pîroze ey dilber !
Ku mal û can û dil yek ser
Me dan ber pê, evînperwer
Ezim rendê xerabatî

Xerabatim d'meyxanê
Me mey da Ehmedê Xanê
Cezîrî firke fincanê
Ji kûp û kûzikên batî

Ji kûpê destê kolxozê
Perîrengê, şeker sozê
Me mey noşî giham dozê
Du sêvên sore *exlatî*

Vexwarî min ji wan lêva
Şerab û şerbeta sêva
Gelo kes dî ji min pêva
Giha bejna lihevhatî

Hezar û sed evîndarin
Di vê rê de birîndarin
Bi qêrîn û bi hawarin
Tenê ez xurt û jêhatî

Di vê rê de gelek mêrim
Piling û ejder û şêrim
Bi tac û gewher û zêrim
Bese seyda ebûqatî !

Cigerxwîn bes bike forta
Tu pîrî lê wekî xorta
Te dil da ber şiv û rota
Bixwe kohê Eraratî.

HELBESTAK

Ebrû şevê

Şêrîn devê

Lêv hingivê

Xanim !

Ez nexweşim

Ne serxweşim

Derî veke

Canim !

Me soz dabû

Bighêne hev

Herdû bi şev

Şerîn !

Evîndarê

Çavên belek

Wan diranên

Zêrîn.

Ebrû şevê

Şêrîn devê

Lêv hingivê

Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Em bi hev re
Çûbûn çiyê
Efendiyê
îro.

Reqs û sema
Li ber çema
Mane heta
Nîro.

Ebrû şevê
Şêrîn devê
Lêv hingivê
Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Te go: were
Ez bi te ra
Heta sibê
Razin.

Tu deymeke
Derî veke
Ji bo çi ev
Gazin ?

Ebrû şevê
Lêv hingivê
Şêrîn devê
Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Ez şewitîm
Dil peritîm
Wer şemitîm
Hatim.

Rob li xwe ke
Derî veke
Tu deymeke
Satim.

Ebrû şevê
Lêv hingivê
Şêrîn devê
Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Bi wî serî
Ji ber derî
Maçek nedî
Narim.

Ji awirên
Çavên belek
Zanî birîn
Darim ?

Ebrû şevê
Şêrîn devê
Lêv hingivê
Xanim !

Ji bo xwedê
Tu guh medê
Îşev şeva
Înê.

Xwe dîn meke
Derî veke
Ez hatime
Dînê !

Ebrû şevê
Şêrîn devê
Lêv hingivê
Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Sebra dilê
Rû ji gulê
Dipaxilê
Sêvin.

Mala minê
Ji hatinê
Daxwaz :
Dev û lêvin.

Ebrû şevê
Şêrîn devê
Lêv hingivê
Xanim !

Ne serxweşim
Ez nexweşim
Derî veke
Canim !

Cejne siba
Bi maçekê
Pîroz bike
Jînim.

Dilbirînê

Çavên belek

Ji ber te bê

Tînim.

Ebrû şevê

Şêrîn devê

Lêv hingivê

Xanim !

Ne serxweşim

Ez nexweşim

Derî veke

Canim !

CEJNE YAR DÎLXWEŞ DÎBÎ

Cejne îro kixme poşî
Yar gelek dîlxweş dibî
 Xunceleb rû wek gula
 Nû pişkivî pir geş dibî
Her çiqas gewr û sipî bin
Gerden û dêm û enî
 Temberî rengê şeva
 Tarî bi ser de reş dibî
Awirek çavên belek
Wek tîr li cergê kê kevit
 Dilşikestî bendewarê
 Ebriwên mehweş dibî
Ê ku çil salî şevên reş
Postnişînê kunce bit

Lê bi fermanek şirînê
Ser bi ber Laleş dibî
Devbiken ber dî bi pîrê
Payedar û olperest
Rast û çep dê bê sema
Wek lewleb û kerkeş dibî
Ev cihan pertew didit
Ger dêm ji perdê derkevin
Goşeyên çavên direş
Bişkin, tijî ateş dibî
Ger sipîdê bête der
Wek şêr ji lanê derkevit
Erdeşêr bî, ey Cigerxwîn !
Her li ber bê weş dibî

GAZÎN ÇÎNE

Gazina meke bi kêr nayên ev gazin
Çima tu nayê di ber hev de em razin ?

Em herdû ji hevin û hev dixwazin
Ger çi dijminê hov, dirinde naxwazin

Te maçek berî pêlakê dabû min hê ...
Ev çend salin ko em ji ber wê ranazin

Ca, were kulmekê li min de cana !
Da bê guhê min dengê bazin û berbazin

Li sazbandê evinê guh bidêre,
Li hawîr jîndar bi qêrîn û awazin

Nazan ber bi jêr ve direvin bê doz
Lê evindarin serbilind û efrazin

Ji hebûna me ye ev deng bi jînê ket
Em jê ra sazband û em jê ra devsazin

Ev dar û ber û çiya û av û baran
Ji jînê ra tev kêlik û tev razin

Ev çavreş, ev dêngeş, gewr û naz û rind
Kur hemî qeşeng û keç hemî têrnazin

NAME YA DERD Û XEMAN

Wek rojî, ji bircê ko tu hatî kelehê
Tîrêj ji xwe berdane riwên qad û mehê

Keyxusriwê ko hatî ji eywan û sera
Ku serî daniye xweş me li ber pê te şehê

Nameya derd û xeman ko bi xwîna xwe nivîsî
Da destê te, kengî tu dipirsit gilehê !?

Rûdêm wekî rojin û kezî bûne xefalok
Birhên te ziravik, wekî nûbar û jehê

Perda xwe tu rake ku şefeqrengê xuyabin
Da ser bi tewênim, li berî qublegehê

Camek ji şeraba lebê lala bide min
Rewşa xwe dibênim, di şerab û qedehê

Carek were vir ko tu dixwazî me bibênî !?
Dilşadî bibin em herdû hetta sibehê

YARA

Yara te bi yarî tijî kul kirye derûnim !
Şev ta bi seher, nal û girî, xwar û nixûnim.
Haşa ko hebin wek te bi dîdarî û rindî
Agahî, dizanî, di evîna te çi tûnim ?

Beyhûde me dan bê pere ev jîn û ciwanî
Zer bûme seraser, pelê payîzê xezanî
Der pêlê xem û girtiyê zindanê nezanî
Goya, li cihan ez ademîzadê hebûnim

Zencîrê setemkarî li mil hatine pêçan
Çend sale li serhev girtiyê zindan û perişan
Bindestê neyaran, kul û xem, qamçî û lêdan
Çil sale li serhev ku bi dil xerçeyê xûnim.

PENGE RÛ

Bejn û bala pir şirîn û
Şox û şenge, penge rû
 Tenberî wek şevreşe
 Ebrû ji hîv û mange rû
Lê ji çavan tîr dibarin
Rengê marin reşgulî
 Ser bi ser sîngê de tîn
 Lê li jorê şenge rû
Bisk û cênîk tang û topin
Şer digel xalan dîkin
 Herdû ebrû reşkevanin
 Lê digel wan cenge rû

Gerden û sînga sipî
Rengê berfa ser çiya
 Lê di meydana evînê
 Pir bi nav û denge rû
Ev kezî û bisk û ebrû
Çav û lêv û bejn û bal
 Tîp û tang û leşkerin
 Lê tenê serhenge rû
Min di rû de roniyek
Dî, ko me ser danî li ber
 Qencî û dana hebûnê
 Kê diye evrenge rû ?
Xoşî û şîranî û rindî,
Ciwani, têde pir
 Payedarî, serbilindî
 Ez dibênim benge rû

TU ZANÎ MA ÇI DERMANE

Ji dîdara perî rengê
Birû heyvê gulî şengê
Enî gewrê wekî pengê
Dinalim ez wekî çengê

Bi qîr û nal û giryanim

Tu zanî ka çî dermanim ?

Li ser çavên me bê xanim !

Bi bosim ez lebên lala

Ji wan lêvan dinoşim ez
Meke bawer li hoşim ez
Birîndar û nexoşim ez
Seraser dil bi coşim ez
Xerabatim perîşanim
Tu zanî maçe dermanim
Li ser çavê me bê xanim !
Bi bosim ez lebên lala

Perîşanim di vê bendê
Ji derdê vê şeker xendê
Belek çavê sipî zendê
Disojim ez wekî findî
Li dîdara te perwanim
Tu zanî maçe dermanim
Li ser çavên me bê xanim !
Bi bosim ez lebên lala

Bi dîdara xwe ez kuştim
Şikandin tev mil û piştim
Ji wan tîran ko dil miştim
Serepa ez nexwaş hiştim
Di qeyd û bend û zindanim
Tu zanî ma çi dermanim ?
Li ser çavê me bê xanim !
Bi bosim ez lebên lala.

DERDÊ DERÛNÎM

Mala me xerabkir te bi vê hatin û çûnê
Wer rûne li nik min berî binurim were rûnê

Espîdê were da te bibosim li xurînî
Maçek ji du lêvên te, li şûna qeretûnê

Em hatine jînê ji bo hevdi bimi jêninê
Dilxoşîye sermayecê vê jîn û hebûnê

Wek sorgulî rûgeş, ku di jînê de ciwanî
Lêvên ji çîqê ku te sor kirne ji xwînê

Bo çî tu li hember vediwestî wekî rojê ?
Gulyên zerezeytûnî lipêşber me dihûnê

Ger ez te dixwazim, ji hebûnê eve daxwaz
Sed dax ji nebûnê me kişandin li derûnê

Sotame seraser di evîna te de, dilber !
Wer guh bide dil, qîç-qîçe wek arê qelûnê

Maçek bide seyda û bicarek tu mexeyde
Sed heyfe ku dilkul herî bin ax û nebûnê

Hingî wekû saxe bere dilxoş û ciwan bî
Lê kengî serî danî bicarek meçe şûnê !

Seyda ku Cigerxwîne ji tîrê biriwên reş
Dil jare li ser sorgulê dêmên te dixûnê

OAXE YAR

Serbest ku ketim odayê wê hore-suriştê
Bêcamê şevê lê bû, sivik ketme teniştê

Maçek me ji lêvan bir û dest çûne du sêvan
Gazî ji mitêlê dikirin: kêlek û piştê

Ocaxe, me ser daniye ber Ebriwên tûz-reş
Parastî ji çavan bi tilisim û bi niviştê

Narinc û gul û çîçek û beybûn û binefşin
Min dest bire nav sîng û beran, ketme bihiştê

Sûnd xwar ji te pêve kesî ev der ne pelandî
Min go: ji xwe ez diçme cihên kes ne gihiştê

Nêçîr, me li: dêm û leb û çav û biriwan kir
Go: ma ne bese, ka ji çiyê dakeve deştê ?

Min go: ser û pa tev pet û lat û senemî tû
Wek agirê Zardeştî di pûtxan û keniştê

Bawer me bi te anî ye, ser daniye ber pê
Kî ser nedî ber pê, ku ji eywanê bi meş tê ?

Ev bûn û nebûn, tev ji te ra jêder û dîdar
Ev xoşî û naxoşî, ji wan çavê keleş tê

Jîna te ye, vîna te ye, dîna te ye cana !
Ji dil û canê Cigerxwîn re gelek xoşî û weş tê.

YAR HAT CIVÎNA MÎN BÎ ŞEV

Yar hat civîna min bi şev
Şevnem li Nesrînan rijî
 Çîçek weşandin wê bi dev
 Sunbil ji şerma rahejî
Nêrgiz bi beybûnan kenîn
Sorgul ji lêvan pişkivîn
 Çol tev li ber pê bû bihar
 Herder ji bînê ma tijî
Doza ciwanê cane, lê
Cama lebaleb dayê min
 Ma kî ji lêvên Erxewan,
 Cama şerabê namijî ?

Cama şeraba lal û dir
 Min lêv bi ser lêvan de bir
 Sêsed qedeh min jê vexwar
 Tîna dilê min nakujî !
 Dilxweş dibûn, rûgeş dibûn
 Bê hiş dibûn, serxweş dibûn
 Bê jîn û vîn û leş dibûn
 Ê yar bi dest ket, ka mijî ?
 Piştî giham ava heyat
 Bi hiş xwe hatin tev lebat
 Mêtin ji dev qend û nebat
 Bihişte ev şev, her bijî !
 Pişkojê vê jînê emin
 Beybûnê çêbûnê emin
 Dilsojê vê çûnê emin
 Lê hêjî candar napijî
 Boçî dibin perda şevê
 Bighême vê şêrîn devê
 Wê jî wekî min ev divê :
 Dako bi şadî xweş bijî

XEYAMÎ

Qurtek ji şeraba rez

 Û qurtek ji şeraba dev...

Were ey hevala min !

 Serxweş bibin em tev

Ji jînê me ev şev dizîye

 Ba bertelef neçî pir heyfe

Bi destê me nakevin carek dî

 Ev xoşî, ev şadî, ev reng şev.

Berî ko sipîde bavêjî û bangdêr

 Biqîrî, bibêjî: hoho ho ho ...

Ger pêwan bi ser me de bên

 Bi destê me nakevî çûn û rev

Ka şerabê vexun belkî em
 Bighên veşartiyên jînê xweş
Çiman em dê bitirsîn, ji kê ?
 Kes kesî nasnakî, ne ew û ne ev
Em konê xwe barkin, wê kî, kî,
 Li warê me deynî kî, kî ?
Çima em ji hev ditirsîn,
 Û çiman em dixwazin hev ?
Dîwarên Bêdawî li kuye,
 Kî zanî, kî zanî, kî, kî ?
Cihan şevreşe, tev bahoz û toz
 Serma û banger û bandev
Tako jîndarin were em hev
 Bimijîn hemî mêr û jin
Lêvên min û tene hingiv û şêrîn
 De were bi şadî em bihingivin hev

TÎHNÎME

Wer, da me bibînî, şeh û rêzanê evînê
Zanî çiyê daxwaz, me ji vê hatin û dînê ?

Gazinde dîkin can û cîger gazî û qêrîn
Gilyê te dîkin, ey sebebê nal û girînê.

Xencer te li dil xistiye ey xwînşwar û mêrkuj !
Maçek ji du lêvên te ye dermanê birînê.

Hacet çiyê nazî û ji sazê çî dixwazî ?
Wer guh bide carek tu li vê nal û enînê

Carek tu bixwîne şeh û rêzanê ciwanan
Nama ji te ra ko me nivîsandî bixwînê

Cana, te nevêtin bimirim zû were ser min
Lê ger te nebênim, dimirim ez ji nedînê

Tihnîme, dizanim qedehek mey ji lebên sor
Ew dil me di parêzî ji vê sohtin û tînê

Mizgîn ji mera hat, ku şîrîn tête civanim
Min can û cigêr daniye ber pê te şîrînê

Herçî ku binasî te bi dîdarî û rindî
Guh nadî bicarek li Xec û Zîn û Şîrînê

Sed Zîn û Şîrîn û Xec û Dilşah û Perîşan
Xemla xwe çirandin bi girî, nalî û şînê

Destbestiyê dergahê te ne sed Mem û Ferhad
Bêzî ne ji vê dewlet û vê saxî û jînê.

SÊRÎN LEBÊ

Bibêm çi, bê: libê, şêrîn leba min !

Were rûne bi şîranî li ba min

Li bejna te qebayê kesk û etles

Ku rengîn kir bi xwînê ew qeba, min

Birîndarê du çavênreş hezarin

Niha bûne hezar û yek teba min

Li hawîr em dinalin ah û qêrîn

Tu guh nadî kesî, xanim, seba min

Di rojê tar û tengî xem revînî

Di van rojan xwezî wek te heba min

Li min barîn şev û rojan kul û xem

Xuyanabin ji hev roj û şeba min

Hemî pêl û lehî, tarî û rûreş

Nizanim wê çi bênin ser, siba min

Tenê min daye ser vê rê bi xurtî

Tiwî ala û tox û mewkiba min.

DÎLO MÎZGÎN LÎ TE ŞABE

Dilo mizgîn li te şabe
Şekerxend û bilindê hat
Bese îdî ji xew rabe
Sipîzend û lewendê hat

Li ser çavên me xana min
Civan û cerg û cana min
Ji bo maçek bidana min
Sipîdê gewr û rindê hat

Ji bo serkî bidî ser min
Ji bo carek werî ber min
Ji zindanê bixî der min
Tilî wek mûm û findê, hat

Emîr û begler û xanê
Ji bircê hate eywanê
Go: wî derxin ji zindanê
Ziringênî ji zendê hat

Ji zindanê birim bircê
Şirîn û nazik û gurcê
Du dur dan min ji nêv durcê
Belexşan bûn ji Hindê hat

Belexşan sore wek dêmê
Bi rengê birçîyan têmê
Ji wan lêvên şeker zêmê
Şeker barî, ji xendê hat

Ku şêrînken giha ba min
Selavek pir biha da min
Şirîn û rind û şaha min
Ji bo berdî ji bendê, hat

Ji bendê ez kirim azad
Bi yek pirsê kirim dilşad
Cigerxwîn, bes bibe bêmad
Şeha seyda pesendê, hat

FETWE YA PÎRÊ MEXAN DA

Îşev civanê me ye
Bêjin keçê bila bê
Li nav bexçe rê heye
Ko em vexun şerabê

Emê rûnin li banî
Mase li jor me danî
Da ko nebit xuyanî
Şêrîn û mahî tabê !

Perdê ji ser xwe bavê
Guhdêre saz û avê
Awir da dil ji çavê
Xwe dîn û malxerabê

Dilber ku hate ba me
Nazdar û meş xerame
Wê bi destê xwe da me
Şîra ji nêv leba bê

Meyger meya giran da
Awir vedan û yan da
Fetwa pîrê mexan da
 Ji zirne û ribabê

Şerînenê giha min
Wê zû devê xwe da min
Mîr û padîşeha min
 Şêrîne wek xuşabê

Cam û qedeh li hev dan
Sed maçe min ji dev dan
Sîng û memik me tev dan
 Bîn ji misk û gulabê

Ez dîn kirim bê dînê
Serxweş kirim bi dînê
Bi şîşikên evînê
 Dil kirye wek kibabê

DİL PERÇE PERÇE HÛR DİKÎ

Kî dizanî yar çima ko xwe ji min wer dûr dikî
Yek awirên çavên belek, dil perçe perçe hûr dikî

Lê her dema tê û li min pirsê dikî dil xweş dibî
Carek ku bê û dey nekî, daxa di dil da kûr dikî

Ko devbiken tê bal me da, sorgul li hawîr şîn dibin
Lê ez dizanim wê çikî, ko ebriwan wek şûr dikî

Wê xwînxwerê talan kirim ko dane ber pê can û dil
Lê ev setem ma kî dikî, wek guhreş û Teymûr dikî

Min dil dinalî ta sibê hawar ji destê dilberê
Ca, wer temaşa, guh bidê, dil wek ney û tenbûr dikî

Lê min ji wan çavên belek, sed ah û nalîn tên ji dil
Heta ku dil pêlan didî wek Dicle û Xabûr dikî

Ma qey ji vê xwînxwariyê, carek kesî karek diye ?
Gorî, Cigerxwîn, bo çi dil pir kul û rencûr dikî ?

HOVE NEDA RENGÊ XEZALA

Pêjna me kir û hove neda rengê xezala
Dûr ket û nerî herdû birû rengê hilala

Min go: tu çiman wer direvî qey me nenasî
Go: şerm û fehête me ji van dost û hevala.

Min go: de were, da bi edeb biçme tewafê !
Yek bose ji Qewsên biriwan bo me helala

Go: ma te diye, fetwa te qey qewlê qedîme ?
Min gotê: bi min qewlê qedîm xewn û xeyala

Ez muftîyê işqim, bi xwe fetwa me evîne
Go: muftîyê işqê tiwî, fetwa te betala

Min go: tiwî lalêş bixwe hatim te bi bosim
Go: xirçe û bendik tunebin ev jî mehala.

Min gotê: Cigerxwîne di benda te dinalî
Go: raste Cigerxwîne, di benda me delala,

Destê xwe bi min da û me scr ber bi piyan bir
Go: na... tu Cigerxwîne minî, hilkiş bala.!

BEXTÊ SÎPÎ

Bextê me sipî bûye

Sipîdê ko tu hatî

Cana pet û latî !

Wek roj vedijênî dilê seyda

Ko te patî

Pertav û şewatî !

Çavên me li rê te qerimîn

Qilzemê jînê !

Pingavê evînê !

Daxwaz me di jînê tiwî

Wek qend û nebatî

Ey doh û heyatî !

Pir kûrî, bi nûrî,

Wekî pertew tu dixanî

Ez laş û tu canî !

Ez girtiyê zindan

Û tu wek birc û kelatî

Daxwaz û felatî !

Keyxusriwê rinda !

Seyda

Wek serxweş û şeyda

Cotek tu ji sêvên

Ber û bustanê xelatî

Bidyê bi xelatî !

GUH BÎDE DÎROKÊ

Nexweşim li ber serê min
Rûniştiye xweşkokê
Serê xweyê gewr û böz
Min daniye ser çokê
Dinehwirênim, dîroka
Jêre dibêjim ez
Bi ser min de pûnişt
Û guh didî dîrokê
Min çavê xwe vekir
Allah !çi binêrim ez;
Ebrû xwarin wek hîv
Û dêm sipîne wek rökê
Min destên xwe ber bi
Xwedê ve bilind kir û go
Xwedêwo biparêze vê
Ji çavan, zarokê
Ez lê dinêrim û dihejim
Wek neya nav avê
Ronikên xwîni riwê min
Kûr kirine we cokê
Çi xwêdanek bi min ket
Lê nizanîm çi bêjim ez ?

Herwekû havîne û ez
 Ketime serşokê
 Xwe bi ser min de xwar kir
 Û lêv gihane ser lêv
 Çi bihneke xweş jê tê
 Wek gulav û bînokê
 Min destên xwe avêtin bejnê
 Û bir û anî xweş
 Hîç gazinde nekir ji
 Maç û gezan, keçkokê
 Min ew bi ser hevde givaşt
 Û talanê dêw bir
 Carek ne xeydî da nebêj-
 Imê xeydokê-xeydokê !
 Maç û gez û guvaştin û
 Gevzandin û talan
 Bû rezê ko bikevî
 Ber terez û teyrokê
 Divê mizgevtokê ji Merdox
 Re ava bikim ez
 Ko xiste nav destên min
 Devliken û nermokê
 Cigerxwîn çîroka wek
 Şekir dibêjî, raste
 Yan ketiye nav sawîr
 Û goman û çîrokê

EMAN HEY LÊ

Tu şêrînî pir ciwanî
Lêv ji sorê erxewanî
Kê bi vî rengî tu anî ?
Wer di nav destê min danî
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Xamekêşan xweş nivîsî
Heyv û rojin lê diîsî
Qelen pire hezar kîsî
Kes nikarî te raniîsî
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Zirav bejnê nûzarokê
Kiras kinê li ser çokê
Por şevînê, rû ji rokê
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Min xwedî kir bi xêzanî
Bi dilhişkî, cangiranî
Mal û canê xwel ser danî
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Bilind bejnê serwa sehê
Enî rojê ebrû mehê
Neghane vê remza te hê
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Gewhêr çenê şêrîn kenê
Hingiv di nêv lêv û çenê
Berfa sipî di gerdenê
Naghê kesî bi xwestinê

Hey lê hey lê

Hey lê hey lê...

Şev û rojan

Ez di meylê

Reştemberî rengê şevê
Ebrû kevan ciwan çivê
Xwîn şêrînê wek hingivê
Rengê gulê lêv û devê

Hey lê hey lê

Hey lê hey lê...

Şev û rojan

Ez di meylê

Çavên belek çî mêrkujin
Lêvên disor çî xwînmijin
Bisk û kezî çî xwînrijin
Dêm û enî pir paqijin

Hey lê hey lê

Hey lê hey lê...

Şev û rojan

Ez di meylê

Lêv şêrînê dêm şekerê
Carek me dît li ber pirê
Min bi çavan gazî kirê :
Ka ew evîna mey berê ?
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Gotin xweşê, dîlovanê
Gulê gazîkir rihanê
Wer binêre vê ciwanê
Kê ev reng û rindî danê ?
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Reyhan kenî gote gulê :
Sêv gihiştin di paxilê
Bisk û kezî reşkakilê
Lêv dermanê derdê dilê
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Bi qûndera kabik teşî
Hat û di ber min ve meşî
Rista mina goşî weşî
Hûna mina qafî xweşî
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Rista mina ji gewhera
Ronî didî rengê çira
Bira nadî destê bira
Min rêkire ji doşta xwe ra
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

Rabe ser xwe diloanê !
Em derkevin ji zindanê
Dest bi destên te hozanê
Da em herin Kurdistanê !
Hey lê hey lê
Hey lê hey lê...
Şev û rojan
Ez di meylê

EVÎNA DÎL

Evîna dil, te dil kirye bîrîndar
Bihara min, hemî zer bûn gul û dar

Me ew rojên ciwanî, dan bi tolîk ^{خۆره لى}
Ketim heştê, ji nûve bûm evîndar

Diran û çav û dil pêkve şikestin
Û porê min sipî bûye bi yek car

Bi her çaran dibî xort û dibî pîr
Ji bona min nema hêjane her çar

Nezanim ez, digel jînê dibazim
Weke berxê dinav ^{kef} pencên gurê har

Cihan pêkve di çavê min de xweş bû
Niha, pîrim, di çavê min de bû sar

Şeva reş pej vedane, hate ser min
Ku roja min liber avaye, êvar

Ciwan bûm, ez bi dost û yar û kes bûm
Ku pîr bûme, hemî kes bûne nayar

Evîna min wekî hespê çelenge
Revandim ez, ne zengo û ne hevsa

Li kû dimrim, diçim kû, ez nizanim
Dema dimrim, ezê çibkim bi Hesar ?

Ketim heştê û serjêr bûme deştê
Ne ew: lat û ne ew hîm û ne ew dar...

Berê rengê pilingan ez bi saw bûm
Ji ber xapan, niha ez bûme keftar
Bi ber pêlan ketim bê doz û daxwaz
Dinalim ez wekî Hirçê birîndar

Ciger-xwîn bes bibêje, pir dirêje
Bese kurdo, jî xew rabe tu hişyar

Stockholm - 18/6/980

NIVÎSTÊN CIGERXWÎN YÊN ÇAPKIRÎ

- 1- Dîwana yekem (Pirîsk û pêtî)-1945
- 2- Cîm û gulperî(çîroka yekem)- 1948
- 3- Dîwana diwem (Sewra Azadî) -1954
- 4- Reşiwê-Darî(Çîroka diwem)- 1956
- 5- Gotinên Pêşîyan -1957
- 6- Destûra zimanê kurdî -1961
- 7- Ferheng(perçê yekem)-1962
- 8- Ferheng(perçê diwem)-1962
- 9- Dîwana siyem(Kîme ez ?)-1973
- 10-Mîdya û Salar -1973
- 11-Dîwana çaran(Ronak) - 1980

